

TRANSILVANI'A.

FÓI'A ASOCIATIUNEI TRANSILVANE

PENTRU

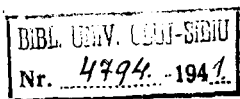
LITERATUR'A ROMANA SI CULTUR'A POPORULUI ROMANU.

ANULU ALU XV-LEA

1884.

Editoriu: comitetulu asociatiunei.

Redactoriu: secretariu alu asociatiunei: G. Baritiu.

SIBIIU.

Tipariulu tipografiei archidiececane.

SUMARIULU

materiiloru cuprinse in „Transilvani'a“ cursulu XV din anulu 1884.

	Nr. Fóiei.		Nr. Fóiei.
Despre importanti'a studiului botanic . . .	1—2	Conspectu despre stipendisti si ajutorati de ai Asociatiunei transilvane dela adunarea generala din Deesiu 1882 pàna la cea din Augustu 1884	15—16
Tractarea despre crescerea femeii si a modului formarei inteligentii din sinulu poporului	3—4	Discursu cu care a deschisu con. aulicu Iacobu Bolog'a in calitatea sa de vice-presedinte alu asociatiunei trans. pentru literatur'a romana si cultur'a poporului rom. siedintiele generalei ei adunari a XXIII-a convocata pe 5/17 Augustu 1884 la Orastia	17—18
Idei pentru filosofi'a instoriei omenirei de Herder aparute la c. 1784—1794	3—4 5—6	Raportulu comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu despre activitatea sa in timpul dela adunarea generala din Deesiu, adeca dela 1-a Sept. 1882 pàna la 31 Decembre n. 1883	17—18
Militaria	3—4	Tipografi'a in Romani'a	19—20
Documente istorice pentru romani	3—4 5—6	Lexicografi'a Daco-romana	19—20
Literatura bisericésca	5—6	Respunsulu Dlui A. Tincu datu la discursulu presidiale in adunarea gen. dela Orastia Augustu 1884	19—20
Unu studiu geologicu prea bine venitu	5—6	Disertatiune economica, a dlui I. Axentiu Severu anuntiatu la adunarea generala din Orastia Augustu 1884	19—20
Crescerea viteloru	5—6	Pentru cultivarea botanicei din tierile locuite de romani	19—20
Penteleu	5—6	Napoleonu I scrisu de elu insusi (din memoriile dómnei Remusat)	19—20 21—22
Economi'a càmputului de G. Popu de Basescu—Ortografi'a academieii dupa trei ani de proba Somnambulismu	7—8	Lyss'a (turbarea viteloru)	19—20
Studiu istoricu asupr'a raporturiloru agrarie din Ungari'a si tierile adnexe 9—10 11—12 13—14 15—16	7—8	Limb'a romanésca cultivata	21—22
Colonii si sisteme antice de colonisari	9—10	Impresorarea cetatii Alb'a-Iuli'a in 1849	21—22
Istori'a patriei in scótele romane	9—10	Paganini si papuculu de lemn	21—22
Cocosiulu selbaticu	9—10	Materialu pentru istori'a regimentului I. granitiaru din Transilvani'a	23—24
Documente din Vaticanu si din alte parti ale Italiei pentru intregirea istoriei Daco-romaniloru	11—12	Teori'a lui Rösler. Studiu asupr'a staruintiei Romaniloru in Daci'a Traiana de A. D. Xenopolu	23—24
Petitiuni relative la infiintarea de academia juridica si chiar' de universitate romanésca Schitie istorice despre Strigoi	11—12 13—14	Cartile daruite bibliotecei asociatiunei	23—24
Academi'a romana	11—12		
Estrasu din alta epistola a Dlui Dr. M. G. Obedenariu de títo Rom'a 12/24 Februariu 1884, adressata Dlui Dimitrie Sturdz'a, presedinte alu academieii romane, si ministru de esterne	13—14		
Starea femeiloru inainte si dupa crestinismu Manifestulu comitetului centrale alu congresului economicu din Romani'a	13—14		
Partile rele ale conventiunei comerciale Betleanu	13—14 15—16		

Procese verbali luate in sedintiele comitetului Asociatiunei transilvane tinute in decursulu anului 1883/4.

	Nr. F6iei.		Nr. F6iei.
Procese verbali ale com. Asociatiunei transilvane pentru lit. rom. si cultur'a pop. rom. luate in sedinti'a dela 17, 20, 21, 22 si 31 Decembre st. n. 1883	1—2	Procesu verbale alu comitetului Asociatiunei, luat in sedinti'a dela 27 Iuniu st. n. 1884	15—16
Procesu verbaļu alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a poporului romanu luat in sedinti'a dela 29 Ianuariu st. n. 1884	3—4	Procese verbali ale comitetului Asociatiunei transilvane tinute in 4 Iuliu, 7 si 8 Augustu si 3 Septembre, cum si alu adunarei generale din 17 si 18 Augustu st. n. 1884	17—18
Procesu verbale alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in sedinti'a dela 15 Februarie st. n. 1884	5—6	Procese verbali ale comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu luate in sedintiele dela 22 Septembre, 6, 8, 19 Oct. 1884.	21—22
Procesu verbale alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in sedinti'a ordinara dela 22 Martie st. n. 1884	9—10	Procese verbali ale comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luate in sedintiele dela 31 Octombrie, 24 Novembrie, 3, 10, 11 si 19 Decembrie	23—24
Procesu verbale alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in sedinti'a ordinara dela 18 Maiu st. n. 1884	11—12		

TRANSILVANIA.

Fóia Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu suntu membrii asociatiunii.
Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitétulu asociatiunii in Sibiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Despre importanti'a studiului botanicu. — Procese verbale ale comitetului Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luate in siedinti'a dela 17, 20, 21, 22 si 31 Decembre st. n. 1883.
Bibliografia. — Concurse.

Despre importanti'a studiului botanicu.

Influinti'a vegetatiunilor asupr'a desvoltarii vietii animalice si asupr'a desvoltarii civilizatiunii omenesci.

I. Introducere.

Onorata Adunare generale!

Traimu in unu vécu carele se numesce alu luminei si alu sciintiei; traimu in véculu in care popórele nu se mai potu cuceri cu arm'a fisica, ci numai prin armele culturei, nu-si potu fortificá si ásecurá viitoriulu decátu prin lumina si sciintia.

De aceea intalnimu astadi pe tóte popórele progresandu pe aceste cai, le intalnimu emulandu in lupt'a pentru cultura si sciintia, care lupta in adeveru este cea mai nobila si cea mai onesta dintre tóte luptele omenesci.

Poporulu romanescu inca trebuie se participe la acésta lupta cu tóta demnitatea, are se-si incordeze tóte puterile si se inroleze sub drapelulu ce pórtá in-scriptiunea: Lumina si sciintia.

Dara ce dicu? Poporulu romanescu a facutu dejá mai pe tóte terenurile scientifique bune inceputuri si progrese afara de disciplinele apartinátoare sciintieloru fisico-naturale. Pe terenulu acestoru discipline, dupa a mea cunoscentia si convingere suntemu, se marturisimu adeverulu curatu si francu, numai nisce modesti incepatori.

Ne lipsescu studiele si cărtille de specialitate, ne lipsescu museele si totu feliulu de colectiuni scientifique, dar cu deosebire ne lipsescu colectiunile archeologice si anthropologice din patri'a nóstra, cu ajutoriulu căror'a singuru numai se potu resfrange incercarile reuvoitoriloru nostri, cari se silescu a ne contestá originea, a ne deduce dela Schiti, dela Traci, dela Bessi si dela alte popóra perite de multu, disputandu-ne ori-ce urma de descendintia dela ginteá latina.

Cá se nu remanemu inapoi nice pe terenulu disciplineloru sciintieloru naturale, generatiunea presinta si generatiunile viitoare au indatorirea sacra se se apuce de munca, de studiu seriosu, au se adune si se faca totu-feliulu de colectiuni scientifique, au se exploreze tóte unghiurile patriei nóstre din tóte punctele de vedere, cu unu cuventu, au indatorirea de a face, cá sciinti'a romanésca se infloresca si se progreseze si pe aceste terenuri si prin acést'a se se inaltie numele némului nostru cu mandrie si demnitate.

Pentru a da indemnu si incuragiare generatiunii presinte si in specie tinerimei romane studiöse cá se se apuce cu tóta diliginti'a si cu tóta seriositatea de cultivarea acestoru discipline si pentru a le storni dragoste fácia de aceste frumóse si importante sciintie, mi-amu luatú voia cá se tractezu astadi inaintea D-Vóstre despre: importanti'a studiului botanicu, carele pentru noi Romanii are o dupla insemnatate. Are importanti'a din punctu de vedere curatu scientificu, dara in deosebi pentru cá poporulu romanescu in partea predominantore se ocupa numai cu agricultur'a.

Nu sciu daca imi va concede se-mi realizezu intentiunea, dara „*et voluisse sat.*“ Deci ve rogu Dómnelorú si Domnilorú! se binevoiti a me onorá cu atentiunea si bunavoitóre a D-Vóstre pacientia!!

II. Scurta schitia din istori'a botanicoi.

Aruncandu o privire fugitiva asupr'a istoriei botanicoi dela inceputu si pana astadi, se constata cumu cá de si folosirea de plante in diferitii rami ai vietii practice se datéza deodata cu cei de ántai rami ai culturei omenesci, sciinti'a botanica cá atare abia numai in seclii mai noi a pututu lua unu sboru mai insemnatu si numai in timpulu din urma s'a ridicatu la trépt'a ce i se com-pete conformu importantiei sale.

Celu de ántai indemnu ce a facutu pe ómeni se studieze mai de aprópe plantele, a fostu dictatu de lips'a de a le cunosce mai de aprópe atunci cându voiau se

le recolteze pentru a le folosi parte cá plante medicinale, parte cá plante de alimentatiune, parte cá plante de industria etc. Inse aceste studii au fostu fôrte primitive. Cá sciintia, botanic'a a fostu in anticitate fôrte puçinu cultivata.

Aristoteles a fostu celu de ântai carele a scrisu ceva despre botanica, dar scrierile lui s'au perdutu.

Scrierile lui Teophrast (300 a. Chr.) si a le lui Plinius, (79 d. Chr.) au puçina insemnate.

Celu mai insemnatu botanistu din anticitate a fostu Dioscorides, carele a traitu pe timpulu lui Nerone si carele a descrisu in opulu seu „Materi'a medica“ 600 de plante medicinale.*)

Cu Dioscorides se sfirsiesce tóta incercarea de a cultivá sciinti'a botanica. Unu intunerecu mare intimpinamu de aci in colo pe totu timpulu propagarii si fortificarii crestinatatii. Precumu filosof'a lui Aristoteles devenise autoritate pe terenulu filosoficu pâna in sut'a a 16., pâna la epoch'a lui Baco si Cartesius, in care perióda nu cutezá nime se faca altucev'a decâtu se comenteze acésta filosofia, asia s'a intemplatu si cu Botanic'a. Dioscorides devenise autoritate si cá atare a remasu pâna in sut'a a 16, in care perióda tóta sciinti'a botanica erá redusa la câte'vea comentarii.

Otto Brunfels (1537) a fostu celu de ântai carele a inceputu a lucrá pe terenulu botanicu de sine cá emancipatu de autoritatea lui Dioscorides.

Pe la inceputulu sutei a 17, erau adunate, gratie muncii neobosite a loru o multime de botanisti, la 5,500 specii de plante. Inmultindu-se speciile de plante in asia mesura, s'a nascutu deodata si trebuinti'a de a le ordiná in unu sistemu mai usioru. Cea de ântai incercare in acésta privintia a facut-o Lobelius (1570). Andreiu Cásalpinus (1583) incercá a face o clasificatiune pe bas'a caractereloru déla fructe si dela semintiuri. Prin descoperirea Americi si a drumului la Indi'a s'a datu ocaziunea de a se inmultí materialulu, a se arangia calatorii si expeditii botanice.

Cu inceputulu seclului alu 17, sciinti'a botanica intra in o epoca noua. Pe acestu timpu s'a inventatu microscopiulu, acest'a s'a pusu in servitiulu tuturor sciintieloru naturale si in specie s'a aplicatu prin *Malpighi*, *Nehem*, *Grew* si *Leewen-hock* la studiulu anatomiei planteloru care studiu a desteptatu mai multe intrebari fisiologice, inse fâra cá se póta fi urmarite si deslegate pâna in sut'a a 19.

Cu inceputulu sutei a 18, a intratu studiulu botanicu intr'o era noua.

Incepu a se face dese escursiuni prin tierile cele mai departate, prin continentele si insulele nu de multu descoperite; incepu a se face colectiuni botanice; se aduna plante de prin tinuturile tropicale si se cultivéza prin gradinele botanice.

*) *Meyers Encyklopedie des allgemeinen Wissens* III. Bd. pag. 564.

Numerulu planteloru devine fôrte mare si cu catu crescea acest'a cu atáta se simtiá mai multu trebuinti'a unui sistemu dupa care se se póta studiá si ordiná cu mai mare usurátate.

Pe la 1719 se incercá *Tournefort* a astupá acésta lacuna. Dupa-ce a facutu mai multe excursiuni botanice in oriente, statorí unu sistemu carele pe timpulu seu fu recunoscutu si acceptatu de celu mai bunu. Densulu a luat de basa la acestu sistemu formatiunea corolei. Creá genuri noue, in cari a introdusu tóte speciile tinátore de densulu.

Inse rolulu insemnatu de a clasificá tóte plantele dejá descoperite si a le asiezá intr'unu sistemu usioru, a fostu rezervatu marelui botanistu svedianu Carolu Linné (1707—1778), carele cu totu dreptulu se numesce reformatorele sciintiei botanice. Metod'a lui Linné, de si artificiala, pentru precisiunea, claritatea si aplecarea caractereloru a câstigatu cea mai estinsa popularitate, ma si astadi suntu multi botanisti cari se folosescu de acestu metodu in determinarea planteloru. Metod'a sa se baséza numai pe organele sexuale a-le floriloru. Dar meritulu celu mai mare alu lui Linné este, cáci a introdusu legi pentru caracterele scientifique a le genuriloru si a le speciiloru si a introdusu o terminologia pentru specii, carea si astadi se afla in aplicare*).

Inmultindu-se si mai multu materialulu botanicu, botanicii sau vediatu siliti a recunósce, cumcá si acestu sistemu este neindestulitoru, cumcá multe specii nu se potu determiná dupa acésta metoda. Acésta impregiurare a datu impulsulu de a se inlocuí metod'a artificiale prin metod'a naturala, carea clasifica plantele nu numai dupa unele caractere ci dupa tóte organele, dupa sum'a caractereloru.

Metod'a naturala s'a statoritu mai ântai prin *Laurentiu de Iussieu* (1789) carea mai târdiu a aflu perfectionare in *De Candolle* (1813), *Oken* (1821), *Reichenbach* (1828), *Bartling* (1830), *Lindley* (1834) si *Endlicher* (1838).

Pe bas'a metodei naturale botanic'a descriptiva a pututu se se desvólte si se progreseze cu pasi gigantici. Pe cându *Teophrast* a descrisu numai 500 specii, ér *Dioscorides* 600 de specii numite medicinale, cu inceputulu seclului alu 17, erau dejá 5500 de specii plante cunoscute, ér Linné ne spune cumu cá pe timpulu seu erau peste 8000 cunoscute. *Alexandru Humboldt* afirma cumcá la 1849 s'au computatu la 160,000 de specii.**)

Inse sum'a tuturor planteloru de pe pamentu se póte computá la celu puçinu la 200,000 de specii. Dar materialulu botanicu se inmultiesce din di in di.

Astadi nu se afla nici o tiéra cátu de puçinu inaintata in cultura, carea se nu aiba pe *Floristii* si *Florile* sale in numeru insemnatu. Nu este Continentu, nu este insula, nu este tiéra care se nu fie explorata de diligetulu *Floristu*. Si pentru cá acestu importantu studiu

*) *Dr. M. Seubert, die Pflanzenkunde* 1867 pag. 6.

***) *Alexandru Humboldt, Ansichten der Natur, 3. Auflage, II. Bd. pag. 118.*

se p \acute{o} ta progres \acute{a} si mai usioru, s'au infintiatu mai in t \acute{o} te tierile societati si totu feliulu de reuniuni cari springescu acestu studiu prin totu feliulu de incuragiari, prin arangiari de excursiuni si expeditii botanice, prin colectiuni de ierbarie, prin publicatiuni si prin totu feliulu de premii.

Inse studiulu botanicu nu se restringe numai la botanic'a descriptiva si sistematica, la adunarea si determinarea de plante, ci se estinde si la alte discipline.

Amu facutu mai susu amintire cumu c \grave{a} Malpighi si altii au inceputu a aplec \acute{a} microscopiulu la anatomia planteloru, care studiu s'a continuatu prin Mohl, Schleiden, Schwann, Unger, Schacht, Sachs s. a. Nu mai pu \acute{c} inu s'a cultivatu, dupa aplecarea microscopiului si dupa ce Chimi'a s'a pusu in serviciulu sciintiei botanice, si Fisiologia planteloru, cu deosebire prin Saussure, Bonnet, Monceau, Dutrochet, S \acute{e} n \acute{e} bi \acute{e} re, De Candolle, Knight s. a.

In paralelu cu acestea au inaintatu si celelalte discipline botanice, precumu Pal \acute{a} ontologia si geografia planteloru.

III. Importanti'a vegetatiuniloru din punctu de vedere biologicu.

Importanti'a vegetatiuniloru si a studiului botanicu se constata si din studiulu desvoltarei istorice a Biologiei.

Chimi'a si fisiologia generale au ajunsu astadi in positi \acute{a} de a constat \acute{a} , cumc \acute{a} numai plantele au capacitatea de a produce din simple combinatiuni chimice ale naturei neorganice, precumu: din apa, acidu carbonicu si amoniacu, t \acute{o} te acele combinatiuni albumino \acute{s} e si de carbune, cari pe c \acute{a} tu suntu ele de complicate si de compuse, pe at \acute{a} tu suntu de importante, pentru-c \acute{a} form \acute{e} za adeveratulu stratu in care se desv \acute{o} lta si se petrecu t \acute{o} te fenomenele biologice.

Ac \acute{e} sta capacitate lipsesce desevisitu la t $\acute{o$ te animalele, prin urmare si omului. Animalele primescu t $\acute{o$ te substantiele albumino \acute{s} e ce le consuma, directe ori indirecte numai dela regnulu vegetalu.*)

Animalele ierbivore, fructivore si omnivore isi primescu alimentele s \acute{e} u in intregulu, s \acute{e} u numai in parte de a dreptulu dela regnulu vegetalu, \acute{e} r animalele curatu carnivore isi primescu alimentele indirecte dela vegetale. Lupulu, leulu, tigrulu si alte carnivore se nutrescu ce e dreptu numai din carne, inse vac'a, capr'a, oi'a, iepurele, cerbulu, capri \acute{o} ra, girafa, camil'a si alte cari servescu prin carnea loru de alimentu animaleloru carnivore, se nutrescu numai din vegetale.

Din acestea pu \acute{c} ine se vede cumu c \acute{a} in istoria desvoltarei fiintieloru organice rolulu celu mai insemnatu l'au jucat vegetalele, fara de cari animalele nu s'ar fi pututu nici desv \acute{o} lta si n'ar fi pututu nici exist \acute{a} .

Acesta adeveru ni-lu dovedesce si Pal \acute{a} ontologia, cea parte a sciintiei geologice ce ne da chei'a la desfrarea etatii pamentului nostru si cu ajutoriulu carei'a

se p \acute{o} te urmari mai exactu succesiunea formatiuniloru geologice din c \acute{o} ja pamentului.

Sciinti'a biologica a ajunsu astadi in positi'a de a constat \acute{a} , cumc \acute{a} cele mai simple fiintie organice suntu Monerele, dupa cumu le numesce Haeckel, ad \acute{e} ca nesce fiintie de cea mai mare simplicitate morfologica compuse din o substantia numita de c \acute{a} tra Haeckel Plas \acute{s} on, si din o combinatiune albumino \acute{s} a ce n'a apucatu inca a se transform \acute{a} in protoplasma si nucleu. Corpulu acestoru fiintie inse nici nu a apucatu a lu \acute{a} forma de celula. Va se dica acest \acute{e} fiintie suntu din punctu de vedere anatomicu mai simple dec \acute{a} tu o celula, prin urmare nici nu s'a pututu hotari d \acute{a} ca ele apartinu regnului animalicu sau regnului vegetalu. Dar, de \acute{o} re-ce acestea vietuescu la fundulu apelor si suntu combinatiune carbonica-azoto \acute{s} a in stare licida solida, multi Biologi suntu de par \acute{e} rea cumu c \acute{a} aceste fiintie aparitnu regnului vegetalu. Inse resolvirea definitiva a acestei importante intrebari este rezervata viitorimei. Este destulu a constat \acute{a} cumu c \acute{a} marginea unde incet \acute{e} za regnulu animalicu si unde incepe celu vegetalu p \acute{a} na acuma nu s'a pututu statori si cumu c \acute{a} chiar Monerele lui Haeckel chiar asia le putemu numer \acute{a} intre animale c \acute{a} si intre plante.

Dar nu numai Monerele suntu de o organizatiune at \acute{a} tu de primitiva, ci si altele o multime, pe cari unii naturalisti le-au numeratu intre plante, \acute{e} r altii intre animale si vice versa. Astufeliu de organisme suntu Discidie, *Sphaerideile* (Haeckel), cari t $\acute{o$ te par \acute{u} a se tin \acute{e} de *Radiolarie*. *Physarele* si *Stemonitele* par \acute{u} a se tin \acute{e} de *Myxomicete* (Wallroth); \acute{e} r *Hymenomycetele*, *Gasteromycetele* si *Ascomycetele* par \acute{u} a se tin \acute{e} de Fungi \acute{e} le lui Linn \acute{e} . Haeckel voindu a impaca ambele regnuri organice a creatu unu nou regnu organicu, carele are se cuprinda t $\acute{o$ te fiintiele dubie si de o organizatiune at \acute{a} tu de primitiva sub numirea de regnulu Protistiloru, pe care l'a asediatu intre regnulu vegetalu si celu animalicu, in care ambele aceste regnuri isi au resfirate radacinile loru.

Ori se va accepta ac \acute{e} sta divisiune a lui Haeckel ori nu, unu lucru este astadi hotaritu in sciintia si anume, cumc \acute{a} aceste fiintie suntu cele mai primitive organisme si cumc \acute{a} acestea au fostu acele ce s'au desvoltatu mai \acute{a} nt \acute{a} iu pe pamentu, din cari mai tardiu s'au desvoltatu t $\acute{o$ te celelalte fiintie organice.

Ajung \acute{e} ndu aici se nasce intrebarea, cari fiintie organice dintre protiste s'au desvoltatu mai \acute{a} ntai, cele vegetale ori cele animalice.

Amu aretatu mai susu cumc \acute{a} in urm'a rezultateloru Fisiologiei si a Chimiei generale, vegetalele au trebuitu se prem \acute{e} rga animaleloru. Dar afara de acestu argumentu vine a ne dovedi insasi Geologia, cumc \acute{a} fiintiele vegetale s'au desvoltatu inaintea celoru animalice si dec \acute{a} s'ar fi pututu conserva in sinulu pamentului Protistele c \acute{a} fosile, atunci intrebarea s'ar desleg \acute{a} si mai usioru. Insa fiintie de o structura at \acute{a} tu de primitiva au fostu imposibilu s \acute{e} se petrifice. A trebuitu deci se trec \acute{a} unu periodu f \acute{o} rte lungu dela ivirea primeloru fiintie organice

*) E. Haeckel, „Das Protistenreich“ 1878 pag. 13.

de o structura foarte simplă ca și Monerele, până cându s'au dezvoltat și perfecționat pe baza legilor de descendență stăvrite de celebrul Darwin, în cătu corpulu lor organic a putut se remana tiparitu în straturile pământului și se fia conservat până astăzi.

Înainte de *Eozoon canadense* a lui Logan a trebuit se vietuiescă unu sîru lungu de ființe organice, despre cari noi nu șimim nimica. Dar cumca cele de întai au trebuit se fie vegetale, ne șilesce se acceptam și din următoarele motive:

Geologia a constatat cumca cele de întai ființe organice au fost numai acvatice, căci pe timpul primei formațiuni nu se află pământ uscat. Apoi de ôre-ce este și astăzi știut cumca animalele acvatice se nutrescu din vegetale și animale, pe cându plantele acvatice nu se nutrescu cu animale, — de aci urmăza o concludiune foarte logică, cumca ființele animalice în luptă lor pentru existență au trebuit se aiba de alimente ființe vegetale, altcum nu s'ar fi putut înmulți și dezvoltă până la perfecțiunea cunoscută. Astufeliu s'a întemplat și cu ființele de pe uscat.

Cele mai gigantice animale ce s'au dezvoltat pe uscat le întâlnim numai în formațiuni mai târzie, numai după-ce în formațiunile precedente găsim o Flora prodigioasă, o Flora, de și de o structură inferioară, însă scosă de sub influența apei. *Ichthiosaurii*, *Plesiosaurii*, *Labirinthodontii*, *Pterodactylii*, apoi *Archäopterix*, *Amphiterii* și *Ambloterii**) și alte vertebrate terestre le aflăm numai după-ce în formațiunea carboniferă a premersu o dezvoltare gigantică a Florei. În această formațiune eră învelit pământul dela unu polu până la celălaltu cu o vegetațiune uriasă și prodigioasă. Aci găsim *Ferece* și *Calamite* până la 12 metri înaltime, *Sigilariile* până la 25 m. înaltime și 5 metri grosime, apoi *Lycopodiaceile* de 50 m. înaltime și 6 m. grosime**).

Și deca urmărim dezvoltarea ființelor organice în succesiunea lor naturală prin toate perioadele și formațiunile geologice, trebuie se constatăm cumcă toate s'au dezvoltat în paralel, însă vegetalele au premersu peste totu locul la animale. Cele mai perfecte ființe vegetale, *Phanerogamele dicotiledonari* au premersu ființelor animalice mai perfecte, adică Mamiferelor, dintre cari uneia celei mai perfecte, adică omului a rezervat natură rolulu celu mai mare, rolulu de a deveni Domni peste toate. Asia dara existența vegetatelor a formatu primă condiție de viață pentru animale, prin urmăre și pentru omu.

Dar nici omului nu i-a fostu așa ușor a-și eluță acestu însemnatu rol. Densulu încă a avut se lupte multu până la această victorie.

Mai la vale vom vedea, cumcă și omulu a fostu supus la influența vegetațiunii în luptă pentru existență. Influența plantelor l'a pus pe celu de întai

fuscelu dela scară civilizațiunii pe care s'a urcatu mereu până astăzi.

IV. Influența vegetațiunilor asupra dezvoltării culturii și a civilizațiunii antice omenesci din Europă.

Despre luptele omului ce le a avut în natură și cu natură, și despre influența plantelor la care a fostu supus în această luptă, ne dovedesce mai întai Antropologia și în specie istoria dezvoltării genului omenesc în paralel cu cultură și civilizațiunea omenescă.

Întrebarea despre originea omului și despre începutulu dezvoltării sale pe calea civilizațiunii este una din cele mai interesante și mai momentose, dar' de alta parte pe atât de grea. Filosofi a istoriei pozitive a ajunsu până a constată, cumcă această întrebare nu ni-o poate deslegă nici istoria pozitivă nici tradițiunile popoarelor. Ambele acestea sunt cu multu mai prospete și mai lacunose decâtu se ne pota mulțumi cu lumină lor.

A trebuit se vina alta știință careă se suplinésca lacunele istoriei, care are se ne scobora până chiaru în perioadele geologice și aci se ne arate cele de întai urme despre existența omului și despre luptele lui. Este fără îndoială, cumcă această tinera știință are multe goluri de astupat, dar cu toate acestea densă este în stare a reversă multa lumină și a destăina multe adevăruri științifice. Nu este locul aci se tractezu despre toate rezultatele acestei științe în privința omului preistoric, căci asiu abusa de indulgența Dvóstre, de aceea me voi margini a ve espune ultimulu cuventu ce-lu pronunția această știință în privința originii și dezvoltării omului resp. a omenilor, dar și această se reporta numai la omulu european.

Omenii cei de întai au trebuit se suporțe la începutu mari lupte pentru existență. Acestea au trebuit se dureze multe mii și dieci de mii de ani până ce au ajunsu la deplină emancipare, la starea în care au putut se începă a-și dezvoltă toate fortiele activității sale în direcțiunea culturii și a civilizațiunii la care au ajunsu astăzi.

Înfricosiate și mari lupte fizice a trebuit se aiba omulu antediluvianu cu totfelulu de animale selbatice și puternice, cu *Ursus spelaeus* (Blumb), *Hyaena spelaea* (Goldf.) *Felis spelaea* (Goldf.) *Felis catus* (L.), *Canis Lupus* (L.), *Mustela putorius* (L.), ș. a.

Neputendu sustinea luptă fizică cu acestea, s'a retrasu în Asia numitele spelunce ș. grote, cari au fostu cele de întai locuințe omenesci. Această viață omenescă este marcată destulu prin contemporaneitatea Mamutului (*Elephas primigenius* Blumb) *Rhinoceros tichorhinus* Cuv.; *Cervus elaphus* L., *Cervus Megaceros hibernicus* Ow.; *Cervus tarandus* L., *Bos priscus* Boj., *Mastodon giganteum*. *Bos urus* L., *Equus caballus* L.

Cunoscându-și omulu slăbiciunile sale fizice, fu avissat la celu mai bunu, mai devotatu și mai puternicu aliatu alu seu, la propria-i inteligență, la puterile sale spirituale cu cari inventă cele de întai instrumente arme de apărare. Dar acestea au fostu la începutu foarte

*) Dr. Karl Zittel, *Aus der Urzeit*, München 1872.

**) Fr. Engel *Die Pflanzenriesen unserer Erde*. *Unsere Zeit* X, Jahrgang II.

primitive. Lipsindu-i cunoscinti'a de metale si de folosirea acestora, cele de ântai arme si le-a fabricatu din petrii tari, cu deosebire din bucati de quartiu (*Silex* = crémene), precumu si din córne de cerbi. Form'a trebuincioasa la aceste arme s'a datu tocindu-se cu alte minerale. Dupa-ce erau gata, se legau cu ajutoriulu partiloru liberiane dela unii arbori in capetele unoru toporisce s. maniere asia precumu léga chiaru si astadi locuitorii Australiei, sau le gauriau si astfeliu le folosiau spre diverse scopuri.

Viéti'a acestoru popóra ce au emigratu din Afric'a si Asi'a si au populatu Europ'a, erá in formatiunea diluviale mai multu de o conditie nomadica.

Lunga a trebuitu se fie lupt'a omului din acésta perioda numita period'a de pétra pâna ce a ajunsu dènsulu la óre-care stare de cultura si de civilisatiune, ce se cunósce din maestri'a de a toci si prelucrá armele si instrumentele dupa óre-cari regule de arte. Viéti'a lui a fostu in intregu decursulu acestui periodu mai multu carnivora si fórte puçinu vegetariana si si acést'a numai restrinsa la unele radacini si fructe.

Abia numai dupa ce au inceputu ómenii a-si parasi locuintiele de spelunca si a-si construí locuintie palustre (pe lacuri, *Pfahlbauten*), adeca locuintie construite pe stâpi in lacuri, precumu se construescu si astadi prin Afric'a, Australi'a si Americ'a sudica, a inceputu adevérat'a cale de civilisatiune.

Prin descoperirea acestoru locuintie palustre ce s'au facutu mai ântai in Elveti'a, ni se presinta o lume noua, o éra de adeverata cultura si civilisatiune. Din remanentele aflate la fundulu lacuriloru s'a constatat, cumcà ómenii erau inaintati in tóta privinti'a, sciau nu numai se fabrice arme dar aveau chiar si fabrice spre acestu scopu. Aci aflamu nu numai cele de ântai arme de vènatu si de lucru, dar aflamu cele de ântai instrumente pentru industri'a carea a fostu Auror'a civilisatiunei. Aci gasimu fabricandu-se vase de lutu si totufeliulu de lucruri textile. Aceste din urma s'au facutu mai ântai din paie si erburi, ér' mai târdiu din liberulu arboriloru, mai alesu alu teiului, si in urma din liberulu inului si din córdele si intestinele animaleloru. Cultur'a inului a adusu cu sine si cultur'a de cereale, care a formatu pirghi'a adevératului progresu in cultura si civilisatiune.

Cele mai insemnate cereale ce s'au cultivatu in acésta perioda au fostu *Triticum Spelta* L. apoi *Triticum vulgare antiquorum*; Tr. turgidum; Tr. dicoccum Schrad. *Panicum miliaceum*; *Hordeum hexastichum densum*; *Setaria Italica*.

Dintre verdetiuri si legume s'au cultivatu: *Pastinaca sativa* L., *Daucus Carota* L., *Ervum lens* L., *Pisum sativum* L. In societate cu aceste s'au cultivatu si unii pomi, pr.: *Prunus insititia avenaria* Fab. *Prunus Padus* L., *Prunus Mahaleb* L., *Trapa natans* s. a.

Cu introducerea agriculturei, dela sine se intielege, s'au inmultitu animalele domestice pentru diferitele trebuintie. Aci aflamu domesticiti: cânele, vac'a, capr'a, ói'a, porculu.

Din tóte acestea se vede, cumca omulu din period'a constructiuniloru palustre a ajunsu la unu insemnatu grad de cultura.

Introducerea agriculturei, munc'a de pamentu l'a facutu se paraséca viéti'a nomadica si starea de selbatacie, l'a facutu se construiéscu locuintie stabile si nu singuraticice, ci in colonii in unele locuri pâna la 300 de locuintie. Agricultur'a si munc'a de pamentu l'a facutu se iubéscu societatea, se recunósca necesitatea de ordine si de legi regulatóre de societate si in urma se respecteze tóte acele asiediaminte, cari suntu temeli'a societatii omenesci.

Cu dreptulu dara se póte afirmá, cumcà plantele si cultur'a loru au avutu dela inceputu cea mai binefacatóre influentia asupr'a omului, asupr'a culturai si civilisatiunei sale, l'au emancipatu si l'au pusu in positi'a de a se inaltia in o lume mai ideale si morale, i-au datu o directiune pe carea inaintandu a ajunsu acolo unde se afla astadi.

V. Inluenti'a vegetatiuniloru asupr'a desvoltarei culturai si a civilisatiunei antice omenesci la popórele afara de Europ'a.

Amu vedutu cumca viéti'a culturala a omului preistoricu din Europ'a s'a desvoltatu sub insemnat'a influentia a vegetatiuniloru. Inse despre viéti'a preistorica a popóreloru din celelalte continente, sciinti'a anthropologica numai fórte puçinu ne póte impartasi, de óre-ce mai are de astupatu o multime de lacune.

Cu tóte acestea per analogiam se póte concludé, cumcà acele lupte de existintia si pentru emancipare ce le-au avutu Europeanii, le-au avutu *mutatis mutandis* si popórele celorlalte continente. Dar chiar si locuintiele palustre ce le aflamu si astadi la o multime de popóra selbatice din Afric'a si Americ'a, pledéza si mai evidentu pentru acésta parere.

Dar se lasamu period'a preistorica a culturai omenesci si se venimu la popóra cari au traitu in conditii de viatia mai favorítóre, despre cari ne informéza istori'a positiva, pentru-cá de aci se ne convingemu cumca si aceste s'au desvoltatu sub influenti'a regnului vegetal.

Popórele cele de ântai ce au ajunsu la cea de ântai cultura si civilisatiune au apartinutu continentelor: Asi'a, Afric'a si Americ'a. Si déca se studiéza mai de aprópe conditiile sub influenti'a carora a pututu se desvólte si se progreseze cultur'a si civilisatiunea omenéscu din aceste continente, ultimulu cuventu alu sciintiei in acésta privintia constata, cumcà celu de ântai progresu in civilisatiune s'a facutu mai ântai la popórele din acele zone pamentesci, in cari au avutu predomnire influentiele naturei sub diversele loru forme.

Este de netagaduitu, cumcà omenimea, cultur'a si civilisatiunea omenéscu s'au desvoltatu sub influenti'a mai multoru cause de diferite naturi. Nu numai principiulu de ginte a inaltiatu si facutu pe unele ginti s. popóra mai insemnate in istori'a civilisatiunei omenesci. Pamentulu (solulu), positi'a si bunatatea acestuia, bunastarea materiala, clim'a, nutrementulu si altele suntu totu atâte

conditii ce influențiază asupra dezvoltării respectivelor gînti în proporțiuni alternative. Omul în luptă pentru existență sa a avut se sprijine acele greutăți care sînt ființele organice. Precum acestea s'au dezvoltat începîndu de la cele de întai perioade geologice și au triumfat în luptă pentru existență numai atunci cîndu au fost ajutate de condiții favorabile, așa și omul.

Istoria civilizației omenești ne dovedește cum numai acele popoare au ajuns mai tîrziu și la un grad mai înalt de cultură cari au populat țările din zonele cele caldure. Însa nu numai climă cea blîndă a favorizat înaintarea acelor popoare, ci mai mult și în mod mai esențial au contribuit alte influențe și în primă linie nutrețul, adică fertilitatea pămîntului, sau că se fiu și mai clar, vegetațiile respectivelor țări sînt tîneturi, fie acele vegetații sînt de natură spontanee sau cultivate. Kolb*) are multă dreptate cîndu dice, cum că modul de nutriție are o mare influență asupra conservării și dezvoltării omului. Apoi numai vegetațiile prodigioase și favorite de condițiile cele mai bune, de o climă bună, de o căldură temperată și de o umiditate abundentă și producătoare de fertilitate, au fost în stare să dea popoarelor din acele tîneturi adevăratul mod de nutriție și prin această le a pus în poziție să ajungă la oarecare civilizație.

Popoarele din Chină, din India, din Persia, din tîneturile Eufratului și ale Tigrului, din Phoenicia și din Palestina au înaintat în totdeauna mai tîrziu în civilizație decît altele totu din acele zone, înse lipsite de favorurile și condițiile amintite. Dar această s'a adevărat nu numai la popoarele autohtone, de oarecare tîneturile de ori-ce rasă care au făcut invaziune peste aceste tîneturi și le-au cucerit, tîneturile au ajuns cu iuteala la un grad însemnat de civilizație, dar îndată ce au parasit aceste tîneturi, multe au recăzut în starea de mai înainte. Arabii numai după ce au ieșit din patriile lor, numai după ce au cucerit Persia, Spania și India, au ajuns la o cultură și civilizație atît de importantă pentru progresul omenești și în special pentru știință. Asemenea s'a întemplat cu popoarele mongolice și tartarice ce au făcut delă nordu dese invaziuni în tîneturile Asiei și anume în Chină, India și Persia, unde au întemeiat monarhii puternice și au ajuns la o adevărată civilizație, înse parasindu aceste tîneturi au pierdut civilizația de mai înainte, revenindu la starea avută. Asemenea s'a întemplat și cu popoarele care s'au perindat la popularea tînetului de pe malurile Nilului.

Amu veduți mai sus, cum că popoarele din zonele calde cari au ajuns la o treaptă mai înaltă de civilizație au aparținut Asiei, Africii și Americii, și dacă din acestea vom lua de exemplu India, Egiptul, Peru și Mexicul, vom constata în un mod surprinzător influența cea mare ce a exercitat asupra civilizației acelor popoare vegetația respectivelor țări. Cercetîndu după

cauzele adevărate cari au produs această influență asupra acestei civilizații, aflăm după cum ne dovedește și Buckle*), cum că afara de fenomenele naturii și afara de Climă au influențiat în deosebire nutrețul și pămîntul, pe cari ambele le-am cuprinde sub o numire mai generală de vegetația respectivelor țări. În Asia sudică și cu deosebire în India urezul (*Oryza L.*) este cea plantă care favorită de condiții bune și cu deosebire de umiditate abundentă, poate întreține nutriția la milioane de oameni, 100 kilograme de semințe de urez produc 5000 de kilograme. Astăzi se cultivă această plantă în tîneturile. Singuru numai în Asia sudică, Africa nordică și o parte din Europa se nutrește cu această plantă peste 750 milioane de oameni.

Este însemnată urezul.

Apoi se nu uităm, cum că în India și în celelalte țări învecinate, precum: China, Persia, Japonia și altele se cultivă această plantă cu foarte puțină muncă.

Acea ce este urezul pentru India sînt Curmalii și Palmierii (*Phoenix L.*) pentru Africa nordică și în special pentru Egipt. Unu singuru arbore poate se produce la un an pînă la 600 puncte de fructe de curmal, din cari se pregătesc totu felii de mîncare, pînă, unu feliu de vin, unu feliu de brînză de palmieri, în medicină, apoi simburii etc.

America, și în specie Brazilia este cea țară, care se bucură de o umiditate cauzată parte prin apele cele multe și mari, parte prin așa numitele venturi pasate. În urmă această umiditate are o vegetație admirabilă, păduri imense compuse din cei mai frumoși arbori, cari înse au fost împreună cu riurile cele mari o pedecă la dezvoltarea culturală a popoarelor. Aici puterea naturii a învins spiritul omului.

Altu cumu au stat lucrurile în Peru și Mexico. Deși lipsesc aici acele fontane de viață, cea umiditate mare precum se află în Brazilia, au întrecut pe această în cultură și civilizație, ceea ce este a se mulțumi Malaiului (Papusiului), Cartofilor și Bananelor. Acea ce a fost pentru Indianu urezul, pentru Egipteanu fructele de curmal, cea a fost pentru Peruanu și Mexicanu Papusiul, Cartofii și Bananele.

Amu citat aceste 4 țări cunoscute cu scopul că se se poate vedea, cum că influența vegetațiilor a contribuit în genere multu la civilizarea respectivelor popoare. Oamenii din aceste țări s'au aflat în poziții favorabile, că cu puțină muncă se adună averi nu numai în mesura trebuincioasă, dar în măsuri întrecătoare, din cari o parte a putut să se depoziteze ca capital.

Numai unde se pot aduna averi cu atîtă ușurință, numai acolo poate se progresa omul pe adevărată cale de cultură și de știință. Fără averi, fără

*) G. F. Kolb, „*Culturgeschichte der Menschheit*“, Leipzig 1872, t. I. p. 30.

*) „*Geschichte der Civilisation in England*“, de Henri Thomas Buckle trad. de Arn. Ruge, 1870 Leipzig t. I pag. 50—121.

capitalu nu este indemnu pentru studiu, pentru sci-
intia.

Celu ce este silitu sè se lupte pentru existintia,
celu ce nu scie de adi ce are se mance màne, nu pòte
capetá nici odata voia pentru studiu, nu pòte capetá
gustu sè se ocupe cu lucruri ideale, cu scrutari, cu sci-
intia si cu arte.

Daca voimu inse cá averile gratificate de natura
se fa in adeveru folositoare si promovátore de sciintia
si de arte, mai au lipsa de o conditia si anume de
o impartire rationala. Acolo unde averile se concen-
tréza, in man'a unei caste privilegiate, ér maiori-
tatea absoluta remane seraca, acolo unde nu exista
echilibriu între ómeni cu privire la impartirea de averi,
acolo civilizatiunea nu pòte progresá pe calea cea ade-
verata, acolo prosperéza sclavi'a si tirani'a. Acést'a
s'a intemplat si cu popórele amintite din Indi'a, Egiptu,
Peru si Mexico. Aci popórele erau lipsite totalu de acea
schinteia divina ce a condusu pe popórele europene la ci-
vilizatiune si la simtiulu de libertate adeverata. Urmarea
a fostu fòrte naturala, o perpetua sclavia, o degradare
la trépt'a animalica, o masina in màn'a celoru puternici,
a casteloru privilegiate. Acést'a se constata mai bine
din colosalele edificii, precumu: pyramide, obelisce, pa-
laturi s. a. la cari au trebuitu la unu singuru edificiu
se lucre dieci de mii de bratie in decursu de dieci de
ani, ceea ce cu popóre libere nu se puté intemplá.
Alte staturi cu alte referentie sociale nu aru fi pututu
ridicá pyramide si alte cladiri atátu de uriasie.

Fertilitatea pamentului a adusu pe acele popóre in
stare de civilizatiune, inse lipsindu alte influentie, acelea
nu s'au pututu desvoltá in acea directiune in care s'a
desvoltatu civilizatiunea européna.

Din aceste exemple se vede, cumcà plantele au
influintiatu la civilisarea celoru de ántai popóre din zo-
nele calde. De si acea civilizatiune nu este a se iden-
tificá cu civilizatiunea nóstra moderna, totusi este o ci-
vilizatiune. Vomu vedé mai la vale, cumcà si civili-
zatiunea moderna a popóreloru europene a fostu si este
supusa totu la acele influentie, la influinti'a planteloru,
ceea ce se cunósce dupa exercitarea ei ce se face in o
multime de moduri.

VI. Influinti'a vegetatiuniloru si specialu a paduriloru asupr'a climei si a fenomeneloru meteorologice. Importanti'a paduriloru din punctu de vedere higienicu.

Nu neinsemnata este influinti'a planteloru asupr'a
tuturoru conditieloru meteorologice, la cari este supusu
unu tinutu in decursulu unui anu si in deosebi asupr'a
climei unui tinutu.

Dintre tóte fenomenele meteorologice despre cari
ne invatia Meteorologi'a, plói'a este la compunerea unui
climatu fenomenulu celu mai importantu. Plói'a in sa nu-i
nimic'a alt'a, decátu unu aboru condensatu ce se afla in
atmosfera, exhalatu parte de plante, parte de pamentulu
umedu.

Plantele transpira in timpulu càtu se afla seva loru
in circulatiune prin organele loru neintreruptu o insem-

nata cantitate de abori de apa. Unu singuru individu
de Flórea sórelui (*Helianthus anus*) de 1 metru in al-
time s'a constatat cumcà respira in 24 de ceasuri circa
2 chilograme de apa. Càta apa trebuesce se transpire
unu arbore din padurile nóstre, dar apoi o padure in-
tréga sau sum'a tuturoru vegetatiuniloru unui tinutu.
Este lucru firescu cumcà cu càtu plantele suntu mai
mari si mai avute in frundie, cu atát'a transpira si abori
mai multi, de acea padurile producu cantitati de abori
cu multu mai mari decátu celelalte plante.

Càtu de admirabila este arangiata economi'a naturéi!

Ploile se strecura prin straturile pamentului pana
la radacini si solvindu substantiele humóse, ducu ali-
mentele de lipsa planteloru, ér acestea transpira in schimb
abori de apa, cari se transforma la rendulu loru éra in
meteore a póse.

Éta si aci importanta influintiei planteloru.

Din cercetarile facute mai de aprópe asupr'a influ-
intiei ce o au plantele si in specialu padurile asupr'a
climei, s'a constatu cumcà norii se forméza cu multu
mai usioru acolo unde se afla paduri estinse, decátu
acolo unde pamentulu este golu si cumcà norii for-
mati de asupr'a paduriloru si a rituriloru avute in ve-
getatiune, disparu càndu ajungu la càmpii sterile.

Dlu Erbermayer din Aschaffenburg ne dá
urmatórele rezultate in privinti'a influintiei paduriloru
asupr'a aerului, a pamentului (solului), a climei si in
urma a sanataii.*)

In acele locuri unde se afla paduri, temperatur'a
medie a pamentului este cu multu mai mica decátu in
acele tinuturi unde padurile lipsescu si anume cu unu
mediu de 0.5° adeca vér'a cu 3.0° éra érn'a cu 0.0°.
Asemenea influintiédia padurea si asupr'a temperaturéi
aerului, inse numai cu o intensitate de jumetate, pentru
cà temperatur'a medie anuala din padure este numai 0.75
va se dica cu 0,25° mai mica cá in locuri lipsite de
padure.

Padurile influintiédia asupr'a temperaturéi aerului
cu deosebire in timpu de véra, pre càndu in timpu de
érna numai fòrte puçinu. Inse. cu deosebire tempera-
tur'a de nópte este de regula mai mica decátu afara de
padure; de aceea in padure nici nu bruméza nici nu
inghiétia in timpu de primavara, precumu se intempla
in locuri fara padure.

Clim'a de padure mai are insemnata, pentru cá
impedeca escesele de temperatura, adeca nu permite nici
se fie var'a caldura prea mare nici érn'a frigu prea
mare. Temperatur'a din tinuturi silvanale se apropia
multu de temperatur'a insuleloru si de cea dela tier-
muri mariloru.

Sciinti'a a ajunsu a constata, cumcà cu càtu ne
suumu mai susu pe muntii, cu atát'a decresce tempera-
tur'a. Dara acolo unde muntii suntu acoperiti cu pa-
dure, decrescerea acést'a este cu multu mai mica decátu
in muntii cei goli.

*) Erbermayer, *Niederrheinische Sitzungsberichte*, 1873—1879.

Amu vedutu mai susu cumcà frundiile transpira cantitati mari de abori, este dara o urmare frésca cã aerulu din paduri se fie cu multu mai incarcatu si mai avutu in abori de apa, se fie cu multu mai umedu. De aci se esplica influinti'a paduriloru asupr'a celui mai insemnatu fenomenu meteorologicu ce se numesce plóie. De ore-ce frundiile arboriloru numai in timpulu verei au functiunea transpiratiunei, influinti'a paduriloru se simtiesce numai ver'a.

S'a constatatú mai departe, cumcà variatiunile umediei aerului in padure suntú cu multu mai mici decâtú afara de padure. Acolo unde suntú paduri multe nici odata nu este seceta, pamentulu nu sufere de arsi'ta sórelui, este neintreruptu si destulu de umedu. Acolo unde suntú paduri suntú ploii mai dese si mai blande. O tíera lipsita de padure póte fi espusa la secet'a cea mai mare, ma chiaru la fómete. Unu exemplu de acésta natura amu avutu in anii 1877 si 1878 in Chin'a, carea avu a suferi o fómete teribila din lips'a de ploi si acestea din lips'a totala de paduri.¹⁾

Pe la midiuloculu sutei a 18. se affau in Egyptulu de susu inca dese ploii, inse de cândú au inceputu Arabii a devastá padurile marginasie cu Nilulu, ploile au incetatu si ríturile au devenitu uscate. Si din contra, astadi plóua in tinutulu Alexandriei, de cândú Meheméd Ali a inceputu a plantá multime de arbori de bumbacu (*Gossypium arboreum* L.) câte 30—40 de dile la anu, ma érn'a plóua altadata câte 5—6 dile dupa olalta, pe cândú pe timpulu expeditiei lui Napoleonu n'a ploatu din Novembre 1798 pàna la finea lui Augustu 1799, adeca 10 luni, de càtu numai o singura data si si atunci numai o jumetate de ceasu.²⁾

Dar astufeliu de fenomene s'au ivitu si in Europ'a. Astufeliu aflamu in districtulu La Bocage din Vendée. Pàna cândú a avutu acestu tinutu paduri, a avutu si apa din abundantia; inse dela 1808 au inceputu a se devastá padurile si de atunci au inceputu a fi lipsite si araturile si fontanele de apa.

Tinutulu spre sudu dela Constantine erá odata atátu de fructiferu, càtu erá in stare se alimenteze Rom'a si Itali'a intréga. Astadi inse domnesce cea mai mare seceta. Caus'a acestei schimbari radicale e devastarea paduriloru prin Arabi, cari au cuceritu acestu tinutu pe la inceputulu sutei a 8. Urmarea acelei devastari a fostu lips'a de apa si sterilitatea. Dupa-ce Algeri'a a fostu cuceritá prin Francesi, reulu s'a inmultitu si mai tare. Densii au arsu si ultimulu restu de padure, pentrucá se inmultiesca pamentulu de aratu. Urmarea a fostu, cumcà ploile au fostu totu mai rari, dar si cândú au cadíutu au fostu mai multu torentiali si cá asia numitele rupturi de nori, cari au spalatu totu pamentulu roditoru.³⁾

¹⁾ P. Wilhelm Sidler. *Zur Entwicklungsgeschichte der modernen Meteorologie* p. 29.

²⁾ Poggendorf, *Annalen XXXVIII*.

³⁾ Dr. Johann Müller, *Kosmische Physik*. Braunschweig 1872, pag. 667.

Si cá se cunóscemu importantia paduriloru si retele ce urméza din devastarea loru, nu trebue se mergemu la Chin'a, pentrucá este destulu se privimu surupaturile cele multe, esundarile ce se intempla in totu antulu in diferitele tíeri a le Europei. Se ne aducemu aminte de esundarile ce s'au intemplatú in acestu anu prin tíerile din Alpi, cari au causatu atâtea nenociri si atâtea pagube.

Si daca se cercetédia dupa causele surupaturiloru ce se afla atátu de desu pe vaile nóstre, precumu si a le esundariloru de ape, se constata cumcà caus'a adeverata a tuturoru acestor'a este lips'a de paduri.

Daca o cósta este acoperita cu arbori, radacinile acestor'a se impleteseu intré sine si formédia o reti'a, care da solului respectivu o insemnata soliditate si resistintia. Ramii si frundiile arboriloru impedece caderea prea repede a plóiei si astufeliu se scutesce pamentulu fructiferu, încátu nu póte fi mánatu sau dusu de apa. Dar unu pamentu cu padure este in stare se primésca o cantitate mai mare de apa atunci cândú suntú ploii torentiale de càtu pamentulu fara paduri. Acésta apa alimentédia straturile mai afunde atunci cândú dá o seceta. Astufeliu locurile cu padure devinu nesce rezervorie pentru vremile secetóse. Pamentulu fara padure este lipsitu de acésta insusire.

Despopularea pamentului de paduri aduce cu sine impučinarea apei din isvóre si scaderea starei normale a apelor de riuri, pe cândú de alta parte se inmultiescu esundarile infricosiate.

Multe tinuturi, mai tíeri intregi infloritóre s'au schimbatu in desiérturi numai in urm'a devastariloru de padure, pentrucá devenindu toride nu s'au mai pututu cultivá. Astufeliu cedrii cei vestiti ai Libanonului (*Larix Cedrus Mill*) au disparutu pàna la câteva exemplare. Incercarea de a cultivá din nou paduri a remasu fara nici unu resultatu.

Asemenea suferu: Greci'a, Itali'a, Dalmati'a si Spani'a din caus'a ca s'au devastatu padurile si nu le potú cultivá din nou in cantitatea de lipsa. Asemene voru suferi si tinuturile nóstre, daca nu se va sistá devastarea cumu se continua in multe parti. Totu din acésta cauza a urmatu si urmédia caldur'a cea mare, ma de multe ori torida, ce se afla in tíerile dela sudulu Europei si frígulu celu mare din tíerile reci ale nordului.

Iata dara si din acestea insemnatarea paduriloru, a cunóscerei si studierei importantiei loru si tristele urmari ce le aducu cu sine devastarile de paduri. Iata necesitatea studiului botanicu.

Dar padurile influintiédia si deadreptulu asupr'a omului si anume din punctu de vedere higienicu.

In sut'a nóstra, la anulu 1839, a descoperitu mai ántai Schönbein*) in aerulu atmosfericu unu gazu nou de unu mirosu particularu numitu *Ozon*, carele astadi a devenitu obiectu pentru studiele meteorologice. Acestu gazu se gasesce cu deosebire atunci, cândú aerulu

*) Poggendorf *Annalen*, 50, 616. *Gaea XI Bd.* 1875 p. 598—738.

atmosferic este încărcat cu abori de apă, apoi aborii de apă este cunoscut cumcă se afla în abundența mai mare în aerul din păduri și din apropierea acestora, prin urmare Ozonul încă se afla mai desu și în cantitate mai mare prin păduri și în apropierea acestora.

O școală de medici susține cumcă acestu gazu influențiază în modu nefavoritoru asupra sanatații omului. Insa pozitivu nu este constatat în știința medicală. Cândă această se va afla în poziție se pronunție ultimulu ei cuventu în privința influenței Ozonului, se va constată deodată și influența pădurei din acestu punctu de vedere asupra omului, fie acea influența favoritoare, fie nefavoritoare.

VII. Importanța studiului botanicu cu privire la foloșele ce le produc plantele în industrie și comerțu.

În urma vomu cerca după influența ce o manifestă plantele neîntreruptu și la toate ocaziunile din viața omului și asupra omului și asupra civilizației omenesci, după folosulu ce-lu dau plantele atât la alimentarea popoarelor și a nămurilor din diferitele zone ale pământului cât și ca produse pentru industria și comerțu, cari ambii acesti factori, compun adevărata pițhie a civilizației omenesci.

Amu arătat mai susu, cumcă originea civilizației popoarelor europene se dată de atunci cândă acestea au început a se nutri cu alimente vegetale, de cândă a început a se inventa și cultivă agricultură. Asemenea amu vediu cumcă și celelalte popoare cari au ajuns la oarecare civilizație au folosit și folosesc vegetalele de principalulu alimentu.

Dar foloșele ce le prestau plantele nu se mărginesc pe lângă nutriție. Foloșele ce le trage omulu dela plante, suntu foarte multe și de diferita natură.

Asiu esi prea departe din ramele acestui discursu, dacă asiu intră în detaliu și asiu specifică folosulu fiecărei plante, celu aduce în diferitele rami ai vieții omenesci. Va fi destulu se constatu cumcă nu exista nici o condiție de viață omenescă, în care se nu fia aplicată sau folosită ori o plantă ori alta, în unu modu ori altulu, pentru a satisface la multele trebuințe omenesci. Și cu câtă civilizația a făcutu pași mai mari înainte, cu atâtă s'au înmulțit și trebuințele omenesci, precumu și trebuința de a se folosi mai multe plante și în mai multe moduri.

De aci a urmatu cumcă omulu nu s'a multumit numai cu folosirea aceluor plante ce cresc spontanu în jurulu seu, ci a început a aduca și a cultiva plante străine din alte țări sau continente departate. Și dacă în unele cazuri nu se aduc plantele întregi pentru cultură, se aduc fructele, frunziile sau florile lor și acestea compun însemnați articli de comerțu.

Prin introducerea culturi astorufeliu de plante s'au produs schimbări însemnate nu numai asupra singuraticilor omeni, dar și asupra popoarelor întregi. Aceste schimbări au produs efecte mai însemnate decât faptele celor mai mari cuceritori. Productele vegetale aduse din Asia, Africa și America au influențiat în modu radicalu asupra vieții sociale, au produs schimbări în

mancări, în beuturi, în îmbrăcăminte, în locuințe, în comerțu și în industrie. Noúele produse de alimentație au produs gândiri și idei noúe, au produs mișcări noúe în toate direcțiunile, cu unu cuventu, au dat o mare repediție progresului și civilizației.

Câtă influența n'a produs numai papusoiulu (maizulu = Zea mais) asupra culturi popoarelor europene dela 1520 de cândă a început a fi transplantat în America și cultivat și la noi? Ce influență mare au avut Barboii, Cartofii (*Solanum tuberosum* L.), aceste plante caracteristice prin tulpinile lor tuberoase subterane, cari s'au adus din America pe la sfârșitul vechiulu alu 16-lea?

O țară a cărei populație se nutrește cu cartofi, după afirmarea lui Buckle¹⁾, se înmulțește de 2 ori așa tare ca alta ce se nutrește cu grâu. Poporul irlandezu de cândă a început a se nutri cu cartofi, adică dela începutulu sutei a 17, s'a înmulțit cu 3%, precândă celu din Anglia numai cu 1.5%; va se dica mișcarea populației irlandeze cauzată prin alimentație de cartofi da unu rezultat de 2 ori atât de mare ca a celei engleze.

Câtă influență au avut și nu are astăzi plantă „Trestia de zahăr” (*Saccharum officinarum* L.) de cândă s'a introdus în Europa pentru primă oară în sut'a a 12. cu deosebire prin Saraceni, dela care planta se estrage zahărulu, unu articlu destulu de cunoscut? Câtă influență domitoare are astăzi o altă plantă americană, Tabaculu, Tutunulu (*Nicotiana tabacum* L.) apoi Thea (*Thea chinensis*), Cafeaua (*Coffea arabica* L.) s. a.?

Apoi câte milioane de oameni traiesc numai din muncă aplicată la fabricarea acestor produse, precumu și la fabricarea de bumbac, hârtie s. a.??

Și cu toate că plantele până acum descoperite au aflată aplicarea la atâte foloșe omenesci, numărulu celor ce se folosesc abia se suie la 3000 de specii²⁾, dintre cari vre-o 2000 se folosesc ca medicinale, ér vre-o 700 ca alimentative. Și dacă acestea se specifică după folosulu ce-lu prestau, se capeta circa următorulu rezultat: ³⁾

Că cereale 40—50 de specii; ca pome și fructe 208 specii; că plante cu radacini sau trunchiuri nutrițoare circa 100 de specii; că plante de bucatarie folosindu-se ca verdeturi și legume, frunziile, tulpinile și florile, la 140 de specii; circa 60 de specii ne dau făină; 40 de specii ne dau diferite oleiuri; vre-o 16 specii ne dau cafea și diferitele theuri; la 70 de specii ne dau beuturi spiritoase; la 70 specii suntu plante aromatice; 8 specii ne dau ceară; 40 specii se cultivă pentru nutrierea animalelor; 60 specii pentru diferite soiuri de îmbrăcăminte; 16 specii că plante industriale; 8 specii că plante de fumatu; 16 specii pentru mai multe categorii de gumă; 7 pentru diverse cleiuri; 4 pentru cauciucu; 14 specii

¹⁾ Thomas Henr. Buckle, *Geschichte der Civilisation in England*, Bd. I. pag. 56.

²⁾ și ³⁾ Dr. Johann Leunis, *Synopsis der Pflanzenkunde*, 2. Auflage, Hannover 1877. Bd. I. pag. 234—235.

pentru luminatu; 30 specii ca lemne pentru industria mare; 10 specii pentru terpentinu si 5 specii pentru saponaritu.

Numerulu planteloru folosite in viéti'a practica in unu modu ori in altulu este fórte micu, mai este neinsemnatu in proportiune cu numerulu planteloru deja canoscute care se suie la 100,000 de specii, inse cu timpulu se va urcá si numerulu planteloru folositoare si prin acésta va cresce din ce in ce mai multu si influinti'a loru asupra tuturoru ramiloru civilisatiunei si ai culturai omenesci.

VIII. Incheiere.

Dómnelorú si Domnilorú! Dorinti'a mea a fostu, ca prin aceste puçine consideratiuni se aratu importanti'a studiului botanicu, precum si tóte folósele ce ni-le póte aduce; amu voitu se atragu atentiunea DV. precumu si a fie-carui iubitoru de progresu si de sciintia si in specie a tinerimei nóstre studióse asupra acestui studiu, carele pâna acuma este atátu dincóce câtu si dincolo de Carpati atátu de vitregu tractatu. Amu cercatu se dovedescu insemnatatea acestui studiu din mai multe puncte de vedere. Nu sciu daca mi-a succesu a fi produsu dovedi destule si destulu de tari pentru a pledá si recomandá imbraçiosierea acestui studiu, eu inse sumu impacatu cu mine, càci mi-amu implinitu datorinti'a.

Dar inainte de a sfirsi fie-mi iertatu se atragu atentiunea DVóstre inca la o impregiurare momentósa.

Traimu in véculu reuniuniloru si alu asociatiuniloru. Pe unde a petrunsu numai radii de cultura, acolo a strabatutu si spiritulu de asociare. Sub scutulu acestui spiritulu binefacatoriu au progresatu si progresédia tóte, sciintie, arte, industrie, comerciú, cu unu cuventu, tóte intreprinderile mintii omenesci.

Numai sub scutulu acestui principiu voru putea progresá cu succesu si la noi sciintiele naturale si in specie botanic'a, numai cu arm'a principiului de asociare se voru putea invinge tóte pedecile ce se afla puse cur-medisiu in drumulu naturalistiloru si in specie alu botanistiloru nostri, cari pedece individii singuratici nu le potu delatura.

Se privimu la alte popóra, se invetiamu dela densele si se le imitamú. La Francesi, Englesi, Germani gasimu mai in totu orasiulu reuniuni pentru sciintiele naturale, gasimu societati antropologice, geologice, botanice etc. Dar se nu mergemu asia departe, se privimu numai la némurile conlocuitoare in patri'a nóstra, la Unguri si la Sasi, cari de si in minoritati mici, isi au reuniunile lorú speciale pentru sciintiele naturale.

Aru trebui dara cá si noi se ne inolamu sub acestu stégu, este timpulu supremu cá se punem si sciintiele naturale si in specie Botanic'a sub protectiunea principiului de asociare.

Voiesce si vei putea, este o dicatóre romanésca. Se voimu si amu credintia cá vomu putea totulu, vomu promová cu succesu sciintiele naturali, vomu scrutá patri'a nóstra din tóte punctele de vedere, vomu face tóte acestea noi prin noi. Astufeliu prin o munca seriósa, o muncá neobosita vomu contribuí la inaltierea presti-

giului némului nostru si-i vomu fortificá si asecura viitorulu lui, pentru care este datoru se lucre tóta suflarea romanésca! Sfirsescu multiamindu-ve pentru atentiunea si indulginti'a DVóstre. Amu disu!!

Nasaudu, 20 Iuliu c. n.

Dr. A. P. Alexi.

PARTEA OFICIALA.

Procesu verbalu

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatu in siedinti'a dela 17 Decembre st. n. 1883.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a vice-presiedinte. Membri presenti: I. St. Siulutiu, Dr. Il. Puscariu, B. P. Har-sianu, V. Romanu, I. V. Russu, E. Macelariu, C. Stezariu, Ioanu Popescu, P. Cosm'a, G. Baritiu, E. Brote, cassariu, Dr. I. Crisianu, bibliotecariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

155. Cassariulu dlu E. Brote presenta conspectulu cassei pe timpulu din 1 Octombree pâna la 30 Noembre a. c. Dupa acestu conspectu intratele au fostu 5183 fl. 17 cr. esitele 4547 fl. 81 cr., remanendu starea cassei la ultim'a Noembre cu 635 fl. 36 cr.

— Spre sciintia.

156. Cassariulu arata, cá din caus'a unoru gresieli la ficarea budgetului pro 1882 Septembree pâna ultim'a Decembre 1883 in care sumele s'au preliminaru pe unu anu si 4 luni, in locu de a se fi preliminaru pe unu anu si 5 luni; mai departe din caus'a trecerei cu vederea a modulu de platire a remuneratiuniloru secretariului I-iu, a cassariului si a bibliotecariului etc., de unde a resultatu, cá in preliminarulu de budgetulu susu amintitu, remuneratiunile, cari mentionatiloru functionari se platiau decursivu, au fostu induse numai in sum'a cuvenita pe unu anu, pe cându ele, avendu a fi platite de de aci inainte anticipative, aru fi trebuitu se fie induse pentru unu intervalu de 2 ani: unulu trecutu si altulu curentu; si in fine din causa cá la votarea sumelorú preliminaru pentru stipendii in budgetulu extra-ordinariu pe unu anu si 4 luni, nu s'a luatu in privire o proportie drépta intre acestu anu bugetariu si anii scolastici, — la unele positiuni ale budgetului au trebuitu se se faca superogatiuni, ér' la altele au remasu prisosuri, din caus'a schimbarei relatiuniloru in decursulu anului.

Anumitu: a) s'au facutu superogatiuni la urmatórele positií:

1. La remuneratiunea secretariului I-iu cu 267 fl.
2. „ „ „ cassariului cu 200 fl.
3. „ „ „ bibliotecariului cu 60 fl.
4. „ „ „ scriitoriului cu 12 fl. 50 cr.
5. „ „ „ servitoriului cu 15 fl.
6. La spese de cancelarie cu 30 fl.
7. La 2 stipendii à 100 fl. pentru realisti, cu 33 fl. 34 cr.
8. La 1 stipendiu à 100 fl. pentru elevi la scol'a comerciala cu 16 fl. 67 cr.

9. La 1 stipendiu à 70 fl. pentru gimnasisti cu 11 fl. 67 cr.

10. La 2 stipendii à 100 fl. pentru arte frumoase cu 38 fl. 34 cr.

11. La 2 stipendii à 60 fl. pentru pedagogi cu 20 fl.

12. La 1 stipendiu à 60 fl. din fundulu Dobâc'a pentru gimnasisti cu 10 fl.

13. La 1 stipendiu à 60 fl. din fundatiunea „Marinovici” pentru gimnasisti cu 10 fl.

14. La 1 stipendiu à 60 fl. din fundatiunea „Galiana” pentru gimnasisti cu 10 fl.

15. La 1 stipendiu à 20 fl. din fundatiunea „Basiota” pentru gimnasisti cu 3 fl. 34 cr.

b) Au ramas prisosuri la urmatoarele pozitii:

1. La remuneratiunea secretariului II cu 25 fl.

2. La pos. 2 stipendii à 60 fl. pentru elevi la institute industriale cu 40 fl.

3. La 2 stipendii à 80 fl. pentru studenti de agricultura la Clusiu-Manasturu cu 55 fl. 33 cr.

4. La 2 stipendii à 100 fl. pentru ascultatori de pedagogie cu 66 fl. 66 cr.

5. La 1 stipendiu à 200 fl. pentru studenti la universitate cu 66 fl. 66 cr.

6. La 2 ajutoare à 20 fl. din fundatiunea „Tofaleana”, pentru invetiacei de meserie cu 53 fl. 34 cr.

— Comitetulu recunoscându de justificate supererogatele si prisosurile la pozitiiunile amintite, decide a se asigna la cassa spre platire sumele necesarie pentru acoperirea supererogatorulu, luandu-se privire pentru acestu scopu si la sum'a prisositoare dela pozitiiunile amintite.

157. Cassariulu arata, ca reparaturile la cass'a Asociatiunei si adaptarile pentru localitatile de cancelarie a Asociatiunei si de locuintia pentru servitoru, comandate prin conclusulu comitetulu de dtto 7 Iulie a. c. p. prot. 62 s'au efectuitu si pentru a pute platit maistrului sum'a cuvenita pentru aceste reparaturi si adaptari, cere a se numi o comisiune, care se colaudeze lucrarile, executate.

— Spre sciintia cu aceea, ca se insarcineza cu colaudarea lucrariloru, comisiunea esmisa in caus'a pregatirii proiectulu de reparaturi, adaptari si zidire de nou si anumitu dd. Baronu D. Ursu, P. Cosm'a, V. Romanu, I. Popescu si E. Brote.

157. La propunerea secretariulu alu II-lea constatandu-se necesitatea unui regulamentu pentru afacerile interne ale comitetulu si pentru regularea activitatii functionariloru in specialu:

— Comitetulu esmite pentru elaborarea unui proiectu de regulamentu in sensulu aretatu, o comisiune compusa din doi secretari, din cassariu, controloru si bibliotecariu.

Sibiu d. u. s

Iacobu Bologa m. p.,

Dr. D. P. Barcianu m. p.,

v.-presiedinte.

secretariu alu II-lea.

Autenticarea acestui procesu-verbale se concrede dloru: Stefanu, Dr. Puscariu, Harsianu.

S'a verificatu. Sibiu, 1 Ianuariu 1884.

Siulutiu m. p.

B. P. Harsianu m. p.

Dr. H. Puscariu m. p.

Procesu verbale

alu comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu, luat in siedinti'a dela 20 Decembre st. n. 1883.

Presiedinte: Iacobu Bologa, vice-presiedinte: Membri presenti: E. Macelariu, I. St. Siulutiu, B. P. Harsianu, Dr. H. Puscariu, I. V. Russu, G. Baritiu, I. Popescu, V. Romanu, P. Cosm'a, E. Brote, cassariu, Dr. Ioan Crisianu, bibliotecariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

158. Secretariulu alu II-lea raporteza asup'r'a petitiuniloru, ce in urm'a concursulu de sub Nr. 315/1883 dtto 15 Oct. a. c. au intratu la comitetulu, pentru stipendii si ajutoare. Anumitu:

La stipendiulu de sub pos. 1, in sum'a de 100 fl. pe anu, menitu pentru studenti dela o scola comerciala din patria, s'au prezentatu 7 petitiuni.

Avendu in vedere atestatele prezentate, class'a ce frecuenteza si starea familiei, dovedita prin documente.

— Stipendiulu de 100 fl. pe anu se voteza tinerulu Ioanu Popovici din Brasiovu, comitatulu Brasiovlui, studentu in a III-a classa la scoal'a comerciala romana din Brasiovu.

159. La stipendiulu de sub pos. 2 in sum'a de 100 fl. pe anu, menitu pentru elevi dela o scola reala s'au prezentatu 5 petitiuni.

Din considerantele amintite la conferirea stipendiulu de sub Nr. precedentu alu acestui procesu verbalu:

— Stipendiulu de 100 fl. pe anu, se voteza tinerulu Vincentiu Tolanu din Batzka-Maderasiu comitatulu Muresiu-Turda, studentu de a V-a classa a scolei reale de statu din Odorheiuulu secuiescu.

160. La stipendiulu de sub pos. 3 in suma de 100 fl. pe anu si la celu de sub pos. 8 in suma de 60 fl. pe anu din fundatiunea „Marinovici”, menite amendoue pentru studenti de gimnasiu, au intratu 50 petitiuni.

Din considerantele amintite la conferirile precedente:

— Stipendiulu de 100 fl. pe anu se voteza tinerulu, Alesandru Andressi, din Sangiorzu, comitatu Bistritia-Nasaudu studentu in a VIII-a classa a gimnasiulu romanu din Nasaudu;

er stipendiulu de 60 fl. pe anu din fundatiunna „Marinovici” se voteza lui Victor Stan, din Sambat'a inferioara, comitatulu Fagarasiulu, studentu in a V-a classa la gimnasiulu de statu din Sibiu.

Sibiu, d. u. s.

Iacobu Bologa m. p.,

Dr. D. P. Barcianu m. p.,

v.-presiedinte.

secretariu al II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede dloru: Cosm'a, Romanu, Popescu.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiu in 1 Ianuariu n. 1884.

P. Cosma m. p.

V. Romanu m. p.

I. Popescu m. p.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatu in siedinti'a de dno 21 Decembre n. 1883.

Presiedinte: Iacobi Bolog'a, v.-presiedinte. Membrii presenti: E. Macelariu, I. Popescu, B. P. Harsianu, I. V. Russu, P. Cosm'a, Dr. Il. Puscariu, V. Romanu, G. Baritiu, E. Brote, cassariu, Dr. I. Crisianu, bibliotecariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

161. Secretariulu alu II-lea continua raportulu in caus'a distribuirei stipendiiloru si ajutoareloru. Anumitu:

a) la cele 2 stipendii, cuprinse in concursulu Nr. 315/1883 sub pos. 4 in suma de câte 60 fl. pe anu, menite pentru ascultatori de pedagogia dela unu institutu din patria, au intratu 12 petitiuni, si

b) la stipendiulu cuprinsu in acelasi concursu sub pos. 6 in suma de 100 fl. pe anu, menitu pentru eleve dela unu institutu pedagogicu de fete au intratu 2 petitiuni, dintre cari numai una probéza că au corespunsu conditiei principale de a fi eleva la unu institutu de pedagogia.

Avendu in vedere atestatele prezentate, class'a ce frecuentéza si starea familiara, dovedita prin documente.

— Stipendiile cele 2 de câte 60 fl. pe anu se votéza tineriloru: Filaretu Deisiooreanu din Merghindealu, comitatulu Ternavei mari, ascultatoriu de studiile pedagogice in cursulu alu III-lea in institutulu pedagogicu-teologicu Andreianu din Sibiiu si Constantinu Suciu din Rebra-Mare, comitatulu Bistriti'a-Naseudu, ascultatoriu de studiile pedagogice in cursulu alu III-lea in institutulu pedagogicu din Gherl'a.

Ér' stipendiulu de 100 fl. pe anu, se votéza tinerei Maria Lapusteanu din Banabicu, comitatulu Turd'a-Ariesiu, eleva in classa I-a a institutului pedagogicu reg. ung. de fete din Clusiu.

162. La cele doue stipendii cuprinse in acelasi concursu sub pos. 5 à 80 fl. pe anu menite pentru studenti dela scól'a de agricultura reg. ung. din Clusiu-Manasturu, au intratu 3 cereri, dintre cari 2 pentru imprumuturi.

— Imprumuturile nu se acórda, ér' cererea pentru stipendiu, neintronindu tóte conditiunile concursului, nu se ia in considerare.

Deci se dispune a se escrie de nou concursu la cele 2 stipendii.

163. La stipendiulu cuprinsu in acelasi concursu sub pos. 7 à 300 fl. pre anu, pentru studenti dela o academia de silvicultura, au intratu 5 petitiuni, cari dovedescu că concurentii sunt ascultatori la o academia de silvicultura si alte 5 dela concurenti, cari sunt ascultatori la alte facultati.

Facendu-se mai multe propuneri, cu privire la persón'a càruia se se confere acestu stipendiu, cu majoritate de 6 voturi contr'a 5 date in favorulu tinerului Liviu Martianu, dela scól'a de silvicultura din Schemnitz,

comitetulu votéza stipendiulu de 300 fl. pe anu tinerului Ioanu Guguianu din Zernesci ascultatoriu in anulu primu la academi'a de silvicultura din Schemnitz.

164. In contr'a conclusului de sub Nr. precedentu, membrulu B. P. Harsianu insinua votu separat.

— Spre sciintia.

Sibiiu, d. u. s.

Iacobi Bolog'a m. p.,
vice-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secretariu alu II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede domniloru: Macelariu, Popescu, Romanu.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiiu, 1 Ianuariu 1884.

E. Macelariu m. p.

I. Popescu m. p.

V. Romanu m. p.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatu in siedinti'a dela 22 Decembre st. n. 1883.

Presiedinte: Iacobi Bolog'a, vice-presiedinte. Membrii presenti: I. Popescu, G. Baritiu, P. Cosma, Dr. Il. Puscariu, I. V. Russu, B. P. Harsianu, E. Brote, cassariu, Dr. Ioanu Crisianu, bibliotecariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

165. Secretariulu alu II-lea continua raportulu in caus'a distribuirei stipendiiloru si ajutoareloru. Anumitu: La ajutoriulu de 60 fl. cuprinsu in concursulu Nr. 315/1883 sub lit. B. pos. 9 menitu pentru tineri sau tinere ce ar voi se invetie la vre-unu institutu sau corporatiune industriala din patria, tiesutulu de pánzarii, de covóre etc. pe resboie mai perfectionate, sau cusatura de albituri, brodarii s. a. au intratu 4 petitiuni numai dela fete, ce cultiva vre-unulu din ramurile industriale indigitate.

Avendu in vedere atestatele scolastice si atestatele dela institutulu industrialu in care frecuentéza:

— Ajutoriulu de 60 fl. v. a. pentru anulu 1883/4 se votéza elevei Rosali'a Muresianu din Clusiu, comitatulu Clusiuului, frecuantanta in anulu alu II-lea la scól'a industrialá a reuniunei ardelene pentru incurajarea industriei din Clusiu.

166. La ajutoriulu de 100 fl. cuprinsu in amintitulu concursu sub lit. B. pos. 10 pentru tineri doritori de a cultivá vre-una din artele frumoése, au intratu 6 petitiuni.

Avendu in vedere atestatele scolastice, cari dovedescu absolvirea gimnasiului, mai departe avendu in vedere specialitatea si caracterulu academicu alu institutului la care frecuentéza, si deci s'a constatatú că concurentulu folosesce inca unu stipendiu de 200 fl. pe anu din fondurile scolare dela Nasaudu.

— Comitétulu cu 5 voturi contra 3, votéza ajutoriulu de 100 fl. pe anulu 1883/4 dlui Severu Muresianu, din Nasaudu, comitatulu Bistritia-Nasaudu, elevu alu academiiei de pictura din München.

167. La cele 2 ajutoare de 100 fl. de sub lit. B. pos. 11 pentru tineri cu preferintia din muntii apuseni ai Transilvaniei, cari aru voi se perfectione in o maiestrie de lemnie mai perfectionata, au intratu 3 petitiuni.

Avendu in vedere, că dintre concurenti numai unulu e din muntii apuseni, dar acest'a că templáriu, nu intrunesce con-

conditiunea esentiala de a profesá o meserie mai perfectionata in lemn.

Unu ajutoriu de 100 fl. pe anu 1883/4 se votéza pentru Iosif Moianu din Sambat'a inferióra, comitatulu Fagarasiului dela scól'a de sculptura din Satulungu. Dar de órece cósula pâna acumu folosi unu ajutoriu de 50 fl. pe anu, acest'a devenindu in vacantia si ajutoriulu de 50 fl. votatu farmacistului L. Horea din Fagarasiu, se va puté combiná éراسi ajutoriulu intregu de 100 fl. pentru care la timpulu seu se va escrie concursu.

Pentru alu 2-lea ajutoriu de 100 fl. amintitu mai susu, neastandu-se de astadata concurentu, càruia se se póta conferi, se escrie concursu de nou.

168. La cele 4 ajutóre à 25 fl. v. a. cuprinse in ace-lasi concursu sub lit. B. pos. 13, pentru sodali ce sunt in conditiuni de a se face maestri, au intratu 16 petitiuni, parte dela calfe tineri de câte 1—2 ani, parte dela maestrzii incepetori, si parte dela sodali ce intrunescu conditiile concursului.

Avendu in vedere felulu meseriei, cualificatiunea si loculu unde voiescu a se asiedia cá maestrzii:

Cele 4 ajutóre à 25 fl. v. a. se votéza urmatoriloru sodali

1. Vasile Muresianu, din Arcalia, calfa de fauru in Bistritia.

2. Ioanu Munteanu, din Verdu, calfa de papucariu in Sibiu.

3. Teodoru Parau, din Mosn'a, calfa de cojocariu in Satulungu.

4. Ioanu Vulcu din Aciliu, calfa de mesariu in Saliste Sibiu, d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p., Dr. D. P. Barcianu m. p.,
vice-presiedinte. secretariu alu II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede dloru: Popescu, Cosm'a, Dr. Puscariu.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiu in 1 Ianuariu n. 1884.

I. Popescu m. p. P. Cosm'a m. p. Dr. II. Puscariu m. p.

Procesu verbale

alu siedintiei comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, tinuta in Sibiu in 31 Decembre n. 1883.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presiedinte. Membrii presenti: P. Cosm'a, I. Popescu, E. Macelariu, B. P. Harsianu, V. Romanu, I. V. Russu, G. Baritiu, E. Brote, cassariu, Dr. I. Crisianu, bibliotecariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

169. Secretariulu alu II-lea continua raportulu in caus'a distribuirei ajutóreloru. Anumitu:

La ajutórele de 12 fl. 50 cr. cuprinse in concursulu Nr. 315/1883 sub lit. B. pos. 14, menite pentru 8 invetiacei de meserie, au intratu 45 cereri, din cari un'a intardiata. Dintre concurenti suntu 9 fauri, 3 rotari, 2 cojocari, 11 papucari, 8 mesari, 9 cismari, 1 tipografu, 1 croitoriu si 1 la masineria agricola.

Avendu in vedere felulu meseriei si calificatiunea:

Cele 8 ajutóre se votéza invetiaceiloru:

1. Alexandru Rozoru din Blasiu, comitatulu Ternavei, fauru in Sibiu.

2. Iosifu Boieriu din Vadu, comitatulu Fagarasiului rotariu in Fagarasiu.

3. Ioanu Stoic'a din Siur'a-mica, comitatulu Sibiu, cismariu in Sibiu.

4. Ilie Varvariu din Resinari, comitatulu Sibiu, papucariu in Císnadie.

5. Aurelu Moldovanu din Ogn'a, comitatulu Albei-inferióre, rotariu in Sibiu.

6. Andreiu Cismasiu, din Hatiegu, comitatulu Hunedórei, croitoriu in Hatiegu.

7. Inocentiu Anghelu din Bradu, comitatulu Hunedórei, cismariu in Bradu.

8. Vasile Mateiu din Fenesiu, comitatulu Turd'a-Ariesiu, fauru in Clusiu.

170. La cele 2 ajutóre à 20 fl. v. a. cuprinse in ace-lasi concursu sub lit. B. pos. 12, menite pentru invetiacei de meserie, descendenti din fost'a comuna Tofaleu, nu au intratu nici o petitiune.

— Neputendu-se conferi ajutórele amintite, sum'a de 40 fl. se adaoge la fondu.

171. Urméza la ordine distribuirea ajutóreloru pentru scóle confesionale romane, lipsite de midiulóce de subsistentia. Pentru dobandirea vre-unuia din aceste ajutóre au intratu parte la comitetu, parte la adunarea generala a Asociatiunei, de unde s'au transpusu comitetului, 6 cereri; intre cari un'a dela sinodulu protopresbiteralu gr. ort. alu Treiscaunelorú pentru unu ajutoriu pentru procurarea de càrti scolastice la copii seraci.

Membrulu B. P. Harsianu, avendu in vedere, cà tóte celalalte stipendii si ajutóre votate de adunarea generala a Asociatiunei s'au distribuitu prin concursu, propune cá si pentru ajutórele in favorulu scóleloru serace se se urmeze intocmai.

— Comitetulu avédu in vedere, cà pâna acumu aceste ajutóre s'au distribuitu fara concursu pe bas'a petitiuniloru presentate adunariloru generale ale Asociatiunei si de aceste transpuse comitetului, simplu sau cu recomandare, nu afa motivata o abatere dela modulu obicínuitu pâna acumu la distribuire, deci si din bugetulu anului 1884, in care pentru ajutorarea scóleloru se afa indusa sum'a de 600 fl. votéza pe bas'a petitiuniloru ce-i stau inainte, 4 ajutóre de câte 100 fl. v. a. scóleloru confesionale din Betleanu, Câmpeni, Siomecut'a si Lapusiulu ungurescu.

Celalalte 200 fl. ce restéza, neputendu-se distribuí pe bas'a petitiuniloru, din causa cà aceste nu intrunescu conditiunile necesarie, se adaoga la fondu.

172. Comisiunea esmisa in siedinti'a de dtó 17 Decembre a. c. pentru colaudarea reparaturiloru si adaptariloru facute la cas'a Asociatiunei, raportéza prin raportorulu seu dlu E. Brote, cà a facutu colaudarea si a aflatu tóte cele esecutate in buna ordine. Deci propune si

— Comitetulu aprobéza licuidarea sumei de 799 fl. 89 cr. pentru reparaturi si adaptari la casa, in cadrululu sumei votate de comitetu mai inainte spre acestu scopu.

173. In legatura cu reparaturile amintite in Nr. prot. precedentu, cassariulu arata cá: a) pentru provederea loca-

lului de cassa cu table de feru, precumu si alte lucruri de lacatariu s'au prezentatu unu contu de 133 fl. 72 cr. b) pentru colorarea podiniloru si unoru mobile din cancelari'a Asociatiunei unu contu de 75 fl. 60 cr. c) pentru completarea mobiliariului cancelariei unu contu de 12 fl. v. a.

— Comitetulu aflandu tóte aceste adaptari si procurari de nou pe deplinu justificate, aviséza la cassa spre platire pe bas'a conturiloru prezentate, sumele de 133 fl. 72 cr., de 75 fl. 60 cr. si de 12 fl. v. a.

Sibiiu d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p., Dr. D. P. Barcianu m. p.,
vice-presiedinte. secretariu alu II-lea.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede dloru: Cosm'a, Popescu, Macelariu.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiiu in 7 Ianuariu n. 1883.

I. Popescu m. p. P. Cosm'a m. p. E. Macelariu m. p.

Bibliografia.

Primimu urmatórele anuntiuri literarie spre ale reproduce, ceea ce si facemu cu tóta placerea.

Academí'a Romana. Din Academí'a Romana s'au publicatu urmatórele memorii si notitie: si se afla de vendiare la librari'a Socec si C.

1. Viéti'a si operele lui Petru Maioru, discursu de receptiune alu dlui A. M. Marienescu si respunsulu dlui V. A. Urechia. Pretiulu 1 leu 20 bani.

2. Manunchiu din manuscrisele lui G. Saulescu. Raporturi de domnii I. Fl. Marianu, N. Ionescu, T. Maiorescu si Iacobu Negruzzi. Pretiulu 60 bani.

3. Expositiunea dela Múnchen din anulu 1882 de Em. Bacaloglu. Pretiulu 20 bani.

4. Despre icónele miraculóse dela Athon de provenintia romana de Episcopulu Melchisedec. Pretiulu 20 bani.

5. Raportu asupr'a caletoriei la ruinele Sarmisagetusei si a informatiuniloru adunate la fati'a locului de George Baritiu. Pretiulu 30 bani.

6. Prophylax'a Pelagrei de Dr. I. Felix. Pretiulu 50 bani.

7. Dare de séma asupr'a congresului alu patrulea internationalu de igiena tñutu la Genev'a in lun'a lui Septembrie 1882 de Dr. I. Felix. Pretiulu 40 bani.

— Cãtra onoratiu cetitori ai „Bisericeii si scólei“. Fói'a nóstra cu ajutoriulu lui Dumnedieu intra in anulu alu VIII-lea alu vietii sale. Prea modesta de a se provocá la trecutululu ei, sfiósa de a se laudá cu presintele si fricósa de a promite lucruri mari pentru viitoriu: ca in directiunea apucata ísi va continuá cursulu seu si in anulu acesta si va uisú dupa putintiele sale a se face pre sine interpretele fidelu alu intereseloru bisericesci si scolari in generalu, alu pretilorulu si invetiatoriloru in specialu.

Cá organu oficiosn alu consistoriului ne vomu conformá deciselorulu aceleiasi corporatiuni superiori diecesane; in cele neoficiali suntemu organulu publicului — si ne vomu nisú si pe viitoriu a mantiné program'a urmarita pâna acamu.

Fíndu convinsi cá consistoriulu urmaresce intru tóte interesele bisericiceii si in punctulu acest'a, putemu asigurá pre

onor. publicu, cá intru nimic'a nu suntemu impededati in cadrulu programei a publicá ori-ce vedere sau propunere, ce ar priví îmbunatatirea stariloru nóstre actuali. Capacitatea reciproca numai cá ar ílesní mantinerea bunelor relatiuni intre factorii chiamati a guverná si a conduce nai'a bisericiceii la limanulu fericirei.

Nisuinti'a nóstra principala va fi si pe viitoriu, a spriginí pre preoti si invetiatori intru indeplinirea misiunei loru de a luminá si conduce poporulu la bunastare si fericire, si vomu cautá si recomandá miidulóce, prin care s'ar ajunge vre-o îmbunire, fia macar cátu de neînsemnata — in starea materiala cea atátu de apasatória a pretilorulu si invetiatoriloru, pentru cá suntemu convinsi, cá in sinulu bisericiceii si natiunei nóstre numai atunci póte se domnésca bunastarea si fericirea, daca factorii chiamati spre a luminá poporulu, intre cari la loculu întâiu punemu pre preoti si invetiatori, in nisuintiele loru nu voru fi impededati prin lupte in contra neajunselor. — Dorinti'a nóstra e mai departe a tiené in curentu pre cetitorii nostrii fatia de evenimentele mai însemnate ale presentului, cá se fia orientati cu intemparile: nu numai din sinulu bisericiceii nóstre, ci din sinulu altorulu bisericiceii vecine si îndepartate. — Ne vomu ingrigí cá din cându in cându se putemu comunicá câte o scriere din sfer'a oratoriei bisericesci, precum si altele din sfer'a invetiamentului, spre care scopu ni s'au promisú cá voru conlucrá la fói'a nóstra mai multi barbati, alu carorulu nume si pâna acuma suntu cunoscutu in diuaristic'a nóstra nationala.

Retragerea cuviosului parinte Vasiliu Mangra dela redactiunea fóiiei, ceea-ce de altmintrea regretamu adáncu, intru nimica nu schimba in tienut'a de pâna acuma a fóiiei; schimbamu numai ortografi'a, spre a ne conformá cu cea a consistoriului, in carea se edau pastoralele, cerculariele si tóte celelalte scripte oficióse.

Intre astfelu de impregiurari subscrisulu pâna la alte dispositiuni amu fostu denumitu de redactoru interimalu alu fóiiei „Biserice'a si Scól'a“, si eu cu privire la acésta frumósa si onorifica insarcinare, nu numai cá nu m'amu feritu de ea, ci simtindu-me onoratu printr'ens'a, n'amu esítatu a primí insarcinarea, cárei'a me voiu síl a si satisface. Dela spriginirea on. publicu aterna, — cá fói'a nóstra sè se marésca prin formatu sau prin suplementu la fia-care numeru, ceea ce ar fi fórte de doritu.

Indrasnescu deci a cere partinirea si bunavointi'a onoratului publicu romanu.

Aradu, la finele anului 1883.

Constantinu Gurbanu.

Deschidemu abonamentu nou la fói'a „Biserice'a si Scól'a“ pe anulu 1884 totu cu conditiunile de pâna acuma, adéca: Pentru Austro-Ungari'a pe anu cu 5 fl., pe jumetate anu 2 fl. 50 cr. Pentru Romani'a si strainatate pe anu 14 franci, pe jumetate anu 7 franci. Bani de prenumeratiune se potu tramite mai usioru prin asemnate postali.

— Din Bucovin'a. Apelu cátra prea onor. publicu cetitoriu romanu! „Societatea pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a“ scóse la lumina in Augustu 1881 Organulu beletristicu-literariu: „Aurora romana.“

„Aurora romana“ a aparut cu proprietate a numitei societati pãna la finea anului 1882, redactata fiindu de subsemnatulu.

In decursulu anului 1883 n'a aparut „Aurora romana“ de felu, fiind-cã comitetulu societatii numite nu hotãrãse nimicã in privintã a edarii sau needarii ei mai departe. De abia in lun'a lui Octombree 1883 decise comitetulu, dupa cercetarea socotelor „Aurorei romane“, cumu-cã nu se afla in positiune a o edã mai departe.

Vedindu acest'a, luã subsemnatulu asupra-si a edã „Aurora romana“ mai departe, cã proprietatea sa, indetorandu-se totu-odata a indetula pre acei onorati abonenti, cari solvira abonamentulu si pentru anulu 1883, — era acele abonamente cari au ramas inca neplatite din anulu 1882, — suntu private cã proprietatea „Societatii pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovina“ si se voru platã directu cãtra cass'a societatii amintite.

Rugamu pre prea onoratulu publicu cetitoriu a luã acest'a la cunoscintã si a scusã redactiunea „Aurorei romane“ pentru acest'a intãrziare neasteptata si neatãrnata de vointã ei.

Abonamentele platite inainte pentru anulu 1883, se voru considerã cã platite pentru anulu 1884.

Cu aceste explicari tremitemu era „Aurora romana“ in lume si o recomandamu spriginului si simpatiei tuturor patrioților romani!

Dela spriginulu si simpatia loru va atãrnã si prosperarea ei.

Rugamu totu-odata si pre toti barbati nostri de scõla si cultivatori ai limbei si literaturii romane, se binevoiesca a spriginã cu articule potrivite cu scopulu si programulu sciintificu-literaru-beletristicu alu „Aurorei romane.“

Numerele aceste doue, ce le expedamu in un'a acum'a, suntu icon'a programului „Aurorei romane.“

Rugamu pre tãte onoratele redactiuni a lua notitia de cuprinsulu si spiritulu loru si, — aflandu-lu corespundietoriu, a recomandã „Aurora romana“ spriginului tuturor Romanilor sinceri.

Fratiloru Romani! Sarcin'a care a fostu prea grea pentru o intrãga societate, m'amu incumetatu a o luã eu singuru asupr'a mea, era acest'a amu facut-o, fiindu-cã inca n'amu perdutu increderea in puterea de viãtia si in viitoriulu natiunii romane! Aretati cã nu m'amu insielatu!

Cernauti, in 1 Decembrie 1883.

Ioanu I. Bumbacu,
redactoru si proprietariu alu „Aurorei romane.“

— „Higien'a popularã“ cu privire la „Sateanulu romanu.“ Invetiaturi practice pentru preoti, invetiatori, seminare, scõle normale, licee si pentru toti acei cari tãnu la sanatatea poporulu dela tiãra. Cu figuri in textu de Dr. G. Vuiu'a, medicu la baile din Mehadi'a si profesoru de Higiena la institutul teologicu-pedagogicu in Arad. Contine 120 pagine. Pretiulu 1 fl. — Lei 2,50. Editur'a autorului. Aradu 1884.

Prefatiã: Sciintia noua, Higien'a a facutu in scurtu timpu de cãndu sistematicu se cultiva, o propasire cã puçini alti rami ai sciintiei. Astadi Higien'a formãza obiectu de in-

vetiamentu in tãte tierile inaintate. Ea se propune dela scõla primara pãna la universitate in tãte scõlele.

Fãra cunoscintie igienice nimenea nu se pãte mandri a fi omu cultu.

La popõrele mai inaintate in civilizatiune esu la ivãla cu sutele cãrti de scõle, tractate poporale si foi periodice de materie igienica.

Literatur'a nãstra romanãscã in acestu ramu inca nu e de totu seraca. Dacu cu tãte astea m'amu incumetatu a scõte la lumina acestã carticea, amu facutu din motivulu cã in cei siese ani de cãndu amu placut'a chiamare de a propune Higien'a la institutul teologicu-pedagogicu, invetiãtãmu a cunõsce, care — amesuratu gradulu de pricepere alu elevilor — are se fie limbagiulu si metodu propunerei, si pãna unde materi'a se pãte estinde, dacu voimu cã acestu studiu atãtu de folositoriu si interesantu se fia gustatu si cultivatu cu placere de cãtra fiitorii luminatori ai poporulu.

Cã medicu avendu practicã mai vãrtosu la populatiunea romanãscã, avut-amu destula ocaziune a me convinge. cã nenumeratele miserii trupesci, sufietesci si economicesci de cari sufere poporulu dela tiãra, cã prin farmecu ar perã din cas'a romanulu, decumva amu reusi se'lu invetiãmu a trãi mai igienicu.

Fiindcã conservarea organelor nu se pãte temeinicu invetia fãra a cunõsce structur'a si lucrarea loru, amu facutu se premãrga unele elemente din anatomia si fiziologia corpulu omenescu, ilustrate cu figuri.

Unu invetiãtu a disu odata, cã cine, ajungẽdu vãrstã de 30 de ani, n'a invetiãtu inca a cunõsce ceea ce-i face bine sanatatii si ceea ce-i face reu, acel'a nu merita sanatarea. Ei bine, ce se dicemu atunci despre multimea õmenilor inteligenti chiar, cari nici macar aceea nu sci, pentru-ce li-a datu Dumnedieu ficatu, unde zace splin'a, cãti renichi are fiacare omu?

Sub titlulu „Fãra de legi igienice“ amu iusiratu o mica culegere critica de datine, obiceiuri si prejudetie vãtamãtoare sanatatii, pre cari din resputeri trebuie se le combãta preotii, invetiãtorii si toti cãti cu poporulu dela tiãra impreunã traiescu.

M'amu trudit se scriu intr'unu limbagiu, pre care se-lu pricepa ori-ce carturariu romanu, ceea ce nu e lucru usioru in asemenea materie de sciintia, unde te napadescu terminii grecesci.

Dãca tãta lumea cãrca, si isbutesce a vulgarisã sciintia, inlocuindu terminii straini cu cuvinte scõse din idiomulu poporulu, pentru-ce noi romanii se pastramu si in scrierile poporale din sfer'a sciintielor naturale, legiunile numirilor grecesci si latinesci, pre cari poporulu nu le pãte invetia era cine le invatã, nu le pricepe. — In bine si in reu, tovarasiu dilnicu alu naturei, poporulu dela tiãra isi-a creatu o limba bogata in numiri pentru totu feliulu de concepte si iviri din natura. Multime de termini genuini-romanesci traiescu in gur'a poporulu, ce abia vei gasi la altu neamu, inse pentru cã nu suntu cunoscuti decãtu pe unu teritoriu mai angustu — acele cuvinte frumõse trecu de provincialismã. A scrietoriloru dãtorie este de a le generalisã.

Idiomulu poporulu nostru e o mina bogata, n'avemu decãtu se o exploãtãmu.

Autorulu.

— Elemente de Fizica de E. Bacaloglu. Supplementu. Luminatu electricu. — Spectroscopi'a etc. Cu 16 gravuri intercalate in textu. Bucuresti 1883. tipografi'a curtii regale, propr. Göbl Fii, Pasagiulu Romanu, 12. Contine 112 pagine. Pretiulu 3 lei.

Prefatia. De cându amu publicatu „Elementele de Fizica“ in anulu 1871, mai multe parti ale acestei sciintie mai alesu luminatulu electricu si spectroscopi'a, au primitu desvoltari mari. Nu mi se pare dara inutilu de a completa acele elemente de fizica cu presentulu supplementu, in care amu resumatu diferite indreptari, modificari si completari, necesitate prin progresulu timpului. Sectiunile relative la electricitate si optica suntu acele cari primescu aceste completari. In acestu supplementu amu pastratu numerotati'a sectiuniloru si paragrafloru din elementele de fizica.“

E. Bacaloglu.

— Insemnatatea sciintieloru naturale, reformele ce le reclama studiulu loru in scolele nostre. Disertatiune tinuta la 5 Iuniu 1881, in adunarea generala a reuniunei Mariane in Borgo-Prundu, de Dr. A. P. Alexi, membru ordinariu alu reuniunei Mariane. Fie-care poporu cultu a disparutu, daca prin conventiuni sociale, contrarii naturei, i s'au nimicitu puterile de desvoltare. (Dr. P. Schramu „Grundgedanken und Vorschlaege zu einem deutschen Schulgesetz.“ Bucuresti 1883, tipografi'a Academiei romane (Laboratorii romani), strad'a Academiei Nr. 26. Contine 42 pagine. Pretiulu 50 bani, sau 25 cr., se capeta la autorulu.

— Vorträge über Gesundheitspflege und Rettungswesen während der Hygiene-Ausstellung zu Berlin 1883. Herausgegeben von Dr. Paul Boerner. I. Prof. Dr. J. Felix aus Bucarest über Die sanitären Zustände Rumäniens. Vortrag, gehalten am 22. September 1883. Max Pasch 1883.

— Plevnánál. (Grivicza bevétele). Dráma egy felvonásban, írta Sion György, a román tudományos akadémiá rendes tagja, fordította Goldis János, k. főgymn. tanár a román tudományos akadémiá levelező tagja. Arad 1883, nyomtatott Gyulai Istvánál.

Ad Nr. 496/1883

Concursu.

Neintrandu la I-a publicare nici o petitie la cele 2 stipendii pentru studenti de agricultura in Clusiu-Manasturu, care se intrunésca conditiunile recerute, se escrie prin acést'a de nou concursu pentru 2 stipendii a 80 fl. v. a. pe anulu scolaru, pentru studenti dela scóla de agricultura reg. ung. din Clusiu-Manasturu.

Aspirantii la aceste dóue stipendii au se-si trimita suplicele loru la subsemnatulu comitetu alu Asociatiunei transilvane pàna la I-a Februarie st. n. 1884 insoçite de urmatóarele documente:

- a) Carte de botezu in originalu sau in copie legalisata.
- b) Testimoniu despre progresulu in invetiatura in semestrulu premergetoru, dela institutululu in care frecuentéza.

c) Testimoniu scolasticu despre studiile absolvite inainte de intrarea in institutululu de agricultura.

d) Atestatu de frecuentare dela directiunea institutululu in care frecuentéza cursurile de presentu.

e) Atestatu de seracie sau de orfanu, daca concurentulu e orfanu.

f) Adeverintia, cà mai primesce sau nu, de undev'a vr'unu stipendiu.

Din siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, tinuta la Sibiu in 21 Decembre n. 1883.

Iacobu Bolog'a m. p.,
v-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secretariu alu II-lea.

Ad. Nr. 497/1883.

Concursu.

Neputendu-se conferi din lips'a de concurenti unu ajutoriu de 100 fl. pe anu, pentru care se publica concursu sub Nr. 315/1883 lit. A. II, prin acést'a se escrie de nou concursu, la unu ajutoriu de 100 fl. pe anu, pentru tineri, cari aru voi a se perfectóna in o maiestrie de lemnarie mai perfectonata (facere de cruci si colonade, invelisie de case dupa sisteme moderne, sculptura in lemnu, sau strungarie mai perfectonata.)

Aspirantii la acestu ajutoriu au se trimita suplicele loru la Comitetul Asociatiunei transilvane pàna la I-a Februarie st. n. 1884 insoçite de urmatóarele documente:

a) Atestatu de botezu in originalu sau in copie legalisata.

b) Atestatu despre cursurile scolare absolvate inainte de a intrá la invetiatura in un'a din specialitatile amintite de lemnaritu. Atestate de classe inferióre clasei a IV-a elementare, nu se voru luá in considerare.

c) Atestatu cà se afla lucrandu la vr'unu maiestru sau institutu de acésta specialitate si cu ce succesu.

d) Atestatu de seracie sau de orfanu, daca concurentulu este orfanu.

e) Atestatu de moralitate dela auctoritatile competente.

f) Adeverintia dela parinti sau tutori, cà se deobliga a lasá pre fii sau pupiliu loru la invetiatura pàna se voru fi perfectonatu pe deplinu.

Intre concurenti cu cualificatiune egala se voru preferi tinerii nascuti in muntii apuseni ai Transilvaniei.

Din siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, tinuta la Sibiu in 22 Decembre n. 1883.

Iacobu Bolog'a m. p.,
v-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secretariu alu II-lea.